

Jenni Kangas ja Matti Laitila

Kauhavan maatalousyrittäjien metsäpalveluiden käyttö

Opinnäytetyö

Maaliskuu 2016

SeAMK Elintarvike ja maatalous

Agrologi (AMK), Metsätalousinsinööri (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK), Metsätalousinsinööri (AMK)

Tekijät: Jenni Kangas ja Matti Laitila

Työn nimi: Kauhavan maatalousyrittäjien metsäpalveluiden käyttö

Ohjaaja: Juha Tiainen

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 60

Liitteiden lukumäärä: 5

Maa- ja metsätalouden elinkeinojen välillä on aina vallinnut merkityksellinen suhde ja vuorovaikutus. Valtaosalla maatalousyrittäjistä on omistuksessaan ainakin jonkin verran metsää. Metsätalouden kannattavuus vaatii osakseen oikea-aikaisia metsätekoja. Oikea-aikaisilla metsänhoidollisilla toimenpiteillä päästään tavoitteeseen, joka on kasvattaa järeätä ja hyvälaatuista puuta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Kauhavan maatalousyrittäjien metsäpalveluiden käyttöä. Selvitimme kuinka aktiivisia maatalousyrittäjät ovat hoitamaan ja hoitattamaan metsiä ja onko esimerkiksi eri ikäluokilla tai päätuotantosuunnalla merkitystä metsätaloudellisiin asioihin. Lisäksi tavoitteena oli selvittää mistä metsäpalveluista ollaan kiinnostuneita ja millaisiksi niiden hinnat koetaan. Kenen metsäpalveluita alueen maatalousyrittäjät käyttävät ja onko uusille metsäpalveluiden tarjoajille kysyntää.

Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä. Kysely lähetettiin kaikille Kauhavan maatalousyrittäjille, mutta vain metsää omistavia kehoitettiin vastamaan. Käytännössä metsää omistavia maatalousyrittäjiä on kohderyhmänä mahdoton saavuttaa. Kyselyyn vastasi 94 maatalousyrittäjää, jolloin vastausprosentiksi muodostui 10,5 %.

Kokonaisuudessaan saimme paljon mielenkiintoista tietoa selville tutkimuksen kohderyhmästä suoraan kyselyn vastauksista sekä ristiin vertailemalla niitä. Kauhavan maatalousyrittäjät ovat pääsääntöisesti melko aktiivisia hoitamaan itse metsiään. Palveluntarjoajia koetaan alueella olevan riittävästi tarjolla, eikä uusille metsäpalveluiden tarjoajille löydy markkinarakoa. Suosituimmaksi metsäpalveluiden tarjoajaksi nousi Metsänhoitoyhdistys, mutta metsäteollisuuden yritykset olivat hyvin kilpailukykyisiä sen rinnalla.

Avainsanat: maatalousyrittäjä, metsänhoito, puukauppa, metsäsuunnitelma, metsäpalveluyrittäjä, metsäpalvelu, kannattavuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Faculty: School of Food and Agriculture

Authors: Jenni Kangas and Matti Laitila

Title of thesis: Kauhava's farmers' use of forest services

Supervisor: Juha Tiainen

Year: 2016

Number of pages: 60

Number of appendices: 5

There has always been a special relationship between agriculture and forestry. The greater proportion of farmers own at least some forest. The commercial viability of forestry requires correct and timely forest actions. Correctly timed forest management measures will achieve forestry objectives; that is to breed and grow sturdy good quality wood.

The aim of this research was to investigate Kauhava's farmers' use of forest services. It was investigated how active farmers are in the treatment of forests and does, for example, age and the main farm production line affect forestry issues. The objective was also to find out which forest services farmers are interested in and what do they think about: the prices of forest services, whose forest service's farmers use and is there a demand for a new service provider.

The research was carried out using a Webropol inquiry. A questionnaire was sent to all farmers in Kauhava, but it was asked that only those who own forest should answer. In practice it was impossible to reach only those farmers who own forest. 94 farmers responded to the survey and the response rate was 10.5 %.

All in all a lot of interesting information was discovered about the target group from direct answers to the questionnaire and by cross referencing them. Mainly farmers in Kauhava are quite active in taking care of their forests by themselves. Farmers have noticed that they have sufficient service providers, and that there is no demand for new ones. The most popular forestry services provider was Metsänhoitoyhdistys, but other forest industry companies were very competitive alongside it.

Keywords: farmer, forestry, trade, forest management plan, forest service entrepreneurship, forest service

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ.....	4
kuvioluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	8
1 JOHDANTO.....	9
2 TUTKIMUKSEN KOHTEENA MAATALOUSYRITTÄJÄT	10
2.1 Kauhavan maatalousyrittäjät.....	10
2.2 Metsätalouden merkitys maataloudelle.....	10
3 METSÄSUUNNITTELU.....	13
3.1 Suunnitelmallisuuden merkitys metsätaloudessa.....	13
3.2 Metsäsuunnitelma.....	13
3.3 Metsään.fi	15
4 METSÄPALVELUIDEN TARJOAJAT	16
4.1 Metsäpalveluiden kysynnän kasvu.....	16
4.2 Metsäpalveluyrittäjäyys.....	16
4.3 Muut metsäpalveluiden tarjoajat	17
5 METSÄNHOITO	18
5.1 Metsänhoidon merkitys metsille	18
5.2 Metsän uudistaminen.....	18
5.3 Taimikonhoito.....	18
5.4 Puukauppa.....	19
5.5 Ojittaminen, lannoitus sekä metsäteiden rakennus ja kunnostus.....	20
5.6 Metsäveropalvelu.....	21
5.7 Sertifiointipalvelu.....	21
5.8 Tila-arvio	22
6 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	23
7 TUTKIMUKSEN MENETELMÄ.....	24
7.1 Tutkimuksen kohderyhmä.....	24

7.2 Kysely	24
7.3 Kyselyn luotettavuus	25
8 TULOSTEN TARKASTELU	26
8.1 Tarkastelun eteneminen.....	26
8.2 Vastaajien perustiedot	26
8.3 Metsäsuunnittelu.....	29
8.4 Metsäpalveluiden käyttö.....	30
8.5 Metsätalouden merkitys	35
9 RISTIIN VERTAILU	37
9.1 Vastaajien ristiin vertailu	37
9.2 Perustiedot.....	37
9.3 Metsäsuunnitelman vaikutus metsäpalveluiden käyttöön	39
9.4 Maatalousyrittäjän aktiivisuus metsänhoitotöissä.....	42
9.5 Metsäpalveluiden tarjonta	45
9.6 Tyytymättömyys metsäpalveluiden hintoihin	46
9.7 Metsänhoitoaktiivisuus.....	48
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	52
LÄHTEET	58
LIITTEET	60

kuvioluettelo

kuvio 1. Maatalousyritysten sijainnit.....	27
Kuvio 2. Maatalousyritysten peltopinta-alat.....	28
kuvio 3. Maatalousyrityksen metsäpinta-alat.....	28
kuvio 4. Metsää omistavien maatalousyrittäjien ikäjakauma	29
kuvio 5. Metsäsuunnitelman hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden noudattaminen.....	30
kuvio 6. Metsäpalveluiden käyttö	32
kuvio 7. Metsäpalveluiden käyttöaktiivisuus.....	32
kuvio 8. Eri palveluntarjoajien metsäpalveluiden käyttö	33
kuvio 9. Maatalousyrittäjien aktiivisuus puukaupan tekemiseen	34
kuvio 10. Maatalousyrittäjän oma aktiivisuus metsänhoitotöissä	35
kuvio 11. Metsätalouden merkitys maatalousyrittäjille	36
kuvio 12. Maatalousyritysten pelto- ja metsäpinta-alojen suhde	38
kuvio 13. Erot metsäpalveluiden käytössä tuotantosuunnittain	39
kuvio 14. Metsäpinta-alan vaikutus metsäsuunnitelman omistamiseen ja sen ajantasaisuuteen.....	40
kuvio 15. Metsäsuunnitelman yhteys metsäpalveluiden käyttöön	41
kuvio 16. Metsäsuunnitelman yhteys puukauppojen tekoon	42
kuvio 17. Maatalousyrittäjän iän vaikutus aktiivisuuteen metsänhoitotöissä	43
kuvio 18. Metsäpinta-alan vaikutus maatalousyrittäjän aktiivisuuteen metsänhoitotöissä	44
kuvio 19. Tyytyväisyys palvelutarjontaan metsäpinta-aloittain	46

kuvio 20. Metsäpalveluiden hintoihin tyytymättömien oma aktiivisuus metsänhoitotöissä	47
kuvio 21 Hintoihin tyytymättömien vastaajien metsäpalveluiden käyttöaktiivisuus	48
kuvio 22. Metsäpinta-alan vaikutus puukauppojen aikaväliin	49
kuvio 23. Metsäpinta-alan vaikutus metsäpalveluiden käyttöön.....	51

Käytetyt termit ja lyhenteet

Metsänomistaja	Maanomistaja, joka omistaa maata, joka on kiinteistörekisterin mukaan määritelty metsämaaksi.
Metsäsuunnitelma	Puuston hoitosuunnitelma, joka laaditaan metsänomistajan metsänhoidon tueksi.
Metsäpalveluyrittäjä	Metsäpalveluyrittäjä tarjoaa suorittavaa metsäalan työtä, kuten istutusta ja taimikonhoitoa tai toimihenkilöpalveluita.
Tuotantosuunta	Tuotantosuunnalla tarkoitetaan maatilän päätuotantosuuntaa, eli taloudellisesti merkittäväntä maatalouden tuotantosuuntaa, joka määräytyy vuoden aikana saatujen bruttotulojen perusteella.
Maataloustulo	Se osa maatalouden kokonaistuotosta, joka jää yrittäjäperheen maataloudessa suorittaman työn korvaukseksi sekä maatalouteen sijoitetun oman pääoman koroksi.
Tuotantopanوس	Tuotantopanoksia ovat kaikki tuotantoon sijoitetut panokset kuten rehut, siemenet, lannoitteet ja polttoaine.
Pääoma	Pääomaa ovat investoinnit reaali-pääomaan kuten koneisiin, laitteisiin tai rakennuksiin. Investoinnit voivat olla kiinteitä tai aineettomia.
Kvantitatiivinen	Määrällinen tutkimus, joka perustuu kohteiden kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla.
Ristiintaulukointi	Tulkitsee muuttujien jakautumista ja niiden välisiä riippuvuuksia.

1 JOHDANTO

Maa- ja metsätalous ovat aina olleet kansamme pääelinkeinoja. Näiden elinkeinoiden välillä on aina vallinnut merkityksellinen suhde ja vuorovaikutus. Tänäkin päivänä valtaosalla maatalousyrittäjistä on omistuksessaan ainakin jonkin verran metsää. Asettelu maa- ja metsätalouselinkeinoiden välillä on kuitenkin muuttunut. Kovinkaan montaa vuosikymmentä ei historiassa tarvitse kelata taaksepäin, kunnes ollaan ajassa jolloin suuri osa maatalon investoinneista pystyttiin tekemään metsästä saatavilla hakkuutuloilla. Nykyään jatkuvasti kasvava tilakoko ja kehittynyt tuotanto vaativat osakseen niin valtavia investointeja, että metsätalouden tulojen merkitys maatalousyrittäjille on laskenut.

Kannattava metsätalous vaatii osakseen oikea-aikaisia metsätekoja. Pääsääntöisesti metsänomistajan tavoitteena on kasvattaa järeätä ja hyvälaatuista puuta. Tähän tavoitteeseen päästään oikea-aikaisilla metsänhoidollisilla toimenpiteillä. Uuden puusukupolven hyvä kasvuun lähtö, taimikon hoidot, harventaminen ja oikeanlainen ravinnetasapaino antavat hyvät lähtökohdat talousmetsän elinkaarelle. Pääoman vapauttaminen metsästä on maataloilla ollut aina tabu. Mikäli metsänomistaja on tilanteessa jossa aika ja kiinnostus eivät riitä metsien hoitamiseen tai hoidattamiseen, voidaan kyseenalaistaa onko järkevää sinnitellä huonosti hoidetun ja heikosti tuottavan metsätalouden kanssa. Metsätaloudessa on usein kiinni suuri määrä pääomaa, ja mikäli resurssit eivät riitä siitä huolehtimiseen tulisi pääomalle ehkä miettiä uusia sijoituskohteita. Näin yksinkertaista se kuitenkin harvoin on, sillä metsätalouteen liittyy usein vahvoja tunnesiteitä.

Tässä opinnäytetyössä käsittelemme Kauhavan maatalousyrittäjien metsäpalveluiden käyttöä. Tavoitteenamme on selvittää kuinka aktiivisia maatalousyrittäjät ovat metsätalouden suhteen. Miten aktiivisesti omia metsiä hoidetaan itse ja kuinka paljon erilaisia metsäpalveluita ostetaan. Selvitämme onko esimerkiksi eri ikäluokilla tai päätuotantosuunnalla merkitystä metsätaloudellisiin asioihin. Millaisista metsäpalveluista ollaan kiinnostuneita ja millaisiksi niiden hinnat koetaan. Lisäksi tavoitteena on selvittää kenen metsäpalveluita alueen maatalousyrittäjät käyttävät ja olisiko uusille metsäpalveluiden tarjoajille mahdollisesti näillä markkinoilla kysyntää. Lisäksi selvitämme miten metsätalous koetaan maatalousyhteisössä.

2 TUTKIMUKSEN KOHTEENA MAATALOUSYRITTÄJÄT

2.1 Kauhavan maatalousyrittäjät

Nykyinen Kauhavan kaupunki muodostui vuonna 2009 kuntaliitosten myötä. Tällöin yhdistyivät entiset Alahärmän, Ylihärmän ja Korttesjärven kunnat sekä Kauhavan kaupunki. Opinnäytetyömme tutkimuksen kohteena ovat kaikki Kauhavan metsää omistavat maatalousyrittäjät. Käytännössä tällaista kohderyhmää on mahdollonta saavuttaa, joten kysely ohjattiin Kauhavan maataloustoimen kautta kaikille Kauhavan maatalousyrittäjille. Saateviestissä kehoitettiin metsää omistavia vastaamaan kyselyyn. Arvioimme kuitenkin, että suurin osa maatalousyrittäjistä omistaa ainakin jonkin verran metsää. Huomioon otettava seikka on kuitenkin se, että kyselyllemme ei pystytä suoranaisesti määrittämään vastausprosenttia. Vastausprosentilla ei kuitenkaan ole merkitystä vastausten oikeellisuuden kanssa, eikä se alenna tutkimuksen tieteellistä arvoa.

Kauhavan kaupungin (viitattu 14.2.21016) verkkosivuilla tiedotetaan alueen aktiivimaatilojen määräksi 898 tilaa. Kuten arvata saattaa, suurin osa maatalousyrittäjistä (537 kappaletta) on päätuotantosuunnaltaan kasvinviljelytiloja. Kauhavan kaupungissa harjoitetaan merkittävän paljon maataloutta ja se lukeutuukin maatilojen rahavirtojen osalta mitattuna Suomen suurimpiin paikkakuntiin. Maidontuotannolla on keskeinen merkitys Kauhavan maataloudelle, sillä lypsykarjatiloja on yhteensä 107 kpl. Muita nautatiloja on 37 kpl. Sikatiloja Kauhavalla on 22 kpl ja muita lihatiloja 31 kpl. Muita kasvitiloja on 164 kpl. Viljelyksessä olevaa peltoa Kauhavalla on noin 38 000 hehtaaria.

2.2 Metsätalouden merkitys maataloudelle

Nykyään maa- ja metsätalouden tuotannon rakenteet joutuvat sopeutumaan sekä kysynnän että tarjonnan maailmanlaajuisiin muutoksiin. Muiden toimialojen nopeamman kasvun vuoksi maa- ja metsätalouden merkitys on koko maassa vähentynyt. Suomen maatilojen määrä on laskenut merkittävästi EU-jäsenyyden aikana ja tilamäärän odotetaan laskevan myös tulevaisuudessa nopealla tahdilla. Viljelyalan

laskuun tilamäärän vähentyminen ei ole kuitenkaan johtanut, sillä tilakoko on suurentunut. Tuotantomäärät ovat säilyneet pitkälti samoina, tai joissain tuotantoryhmissä ne ovat jopa nousseet. Kokonaiskustannusten tuloja nopeamman nousun vuoksi maataloustulo on vähentynyt EU-aikana huomattavasti. Maataloustulolla tarkoitetaan yrittäjäperheen työlle ja omalle sijoitetulle pääomalle jäävää korvausta. (Knuutila & Vatanen 2008, 9–10.)

Maata viljellään koko maassa, mutta Knuutilan ja Vatasen (2008, 10–12) mukaan parhaat viljelyalueet ovat Etelä- ja Länsi-Suomessa. Suurin osa tuotannosta ja tiloista on keskittynyt kyseiselle alueelle. Myös metsää on kaikkialla Suomessa. Etelä-Savossa ja Kaakkois-Suomessa puuston kasvu on parasta. Ensisijaisesti Suomen metsätalouden tulot ovat riippuvaisia metsäteollisuustuotteiden kysynnästä maailmanmarkkinoilla. Maatalous ja metsätalous poikkeavat toisistaan tuotantopanosten käytön ja tuotantokierron suhteen. Maatalouden tuotanto perustuu siihen, että maatalousmaata käytetään intensiivisesti hyväksi. Viljely perustuu muilta aloilta hankittuihin tuotantopanoksiin sekä intensiiviseen ihmistyöhön. Metsätalouden tuotanto on ekstensiivisempää. Puuraaka-aineen kasvattamisessa tuotantopanoksia ja ihmistyötä käytetään suhteellisen vähän. Aktiivisia tuotantotoimenpiteitä tarvitaan eniten tuotantoketjun alku- ja loppupäässä metsän uudistamis-, hoito- ja harvennustyössä sekä puunkorjuussa. Myös tuotantokierrat ovat täysin erilaiset. Maataloudessa satoa korjataan vuosittain. Metsätaloudessa taas metsikön kiertoaika vaihtelee puulajin ja kasvualueen mukaan 60–200 vuoteen.

Maa- ja metsätalous ovat aina olleet kansamme pääelinkeinoja. Elinkeinojen tekniikassa ja järjestelyssä on tapahtunut muutoksia, mutta silti niillä on jatkuvasti ollut perustava merkitys kansantaloudellemme ja maatilataloudellemme sekä koko maatalousväestön toimeentulolle. Maatalouden ja metsätalouden elinkeinojen välillä on aina vallinnut merkityksellinen suhde ja vuorovaikutus. (Jutila 1936, 1.) Kärjistäen voidaan ilmaista, että viljelijät ovat tottuneet mittaamaan metsätalouden kannattavuutta arvioimalla, kuinka paljon metsää on hakattava ja puuta myytävä traktorin ostamiseksi. Entisaikaan paljon pienempi päätehakkuuala riitti traktorin ostoon kuin nykyisin. Metsätalouden kannattavuus on siis heikentynyt. Nykyään metsätaloudella ei katsota olevan enää kovinkaan suurta taloudellista merkitystä maataloudelle. Toki tämänkaltainen vertailu voidaan katsoa ontuvaksi, kun verra-

taan entisajan pientä Valmet-traktoria ja nykyaikaista nelivetotraktoria. Toisaalta tässä vertailussa on kuitenkin järkeä. Hyvin usein metsärahat käytetään maatalouden investointeihin, jolloin on tarkoituksenmukaista mitata, mitä metsien tuotolla saa. (Kärkkäinen 2006, 134.)

Pääoman vapauttaminen metsästä on maataloilla ollut aina tabu. Kärkkäinen (2006, 134) kuitenkin arvioi, että nykyaikaisessa maataloudessa sopivien metsätilojen myynnin pitäisi kuitenkin olla yhtä luontevasti harkittavissa kuin investointilainan ottaminen. Usein maataloilla on se tilanne, että yrityksen henkilökunta on ympäri vuoden kiinni omassa ydinprosessissaan. Tällöin kohdataan tilanne, jossa aika ja kiinnostus eivät riitä metsien hoitamiseen tai hoidattamiseen. Tällöin voidaan kyseenalaistaa, onko järkevää sinnitellä huonosti hoidetun ja heikosti tuottavan metsätalouden kanssa. Olisiko tällöin järkevää sijoittaa pääomaa liiketoiminnan ytimeen. Vakavaraisilla ja kannattavilla tiloilla, missä omaisuutta ei ole tarpeen myydä velkojen lyhentämiseksi, ajatuskin metsien myynnistä saattaa tuottaa tuskaa. Maataloilla on totuttu ajattelemaan, että metsää ainoastaan ostetaan, mutta ei myydä milloinkaan. Tämä kertoo metsän todellisesta merkityksestä maataloudelle. Metsätalous ei ole ainoastaan sijoituskohde. Siihen liittyy esimerkiksi vahvoja tunteita.

3 METSÄSUUNNITTELU

3.1 Suunnitelmallisuuden merkitys metsätaloudessa

Suunnittelulla on erityinen merkitys metsätaloudessa. Käytännössä suunnittelulla saadaan tuntumaa siihen, mistä metsätalouden tuotot voidaan ottaa ja millaisia hoitotoimenpiteitä tulisi suorittaa. Suunnitelmat ovat kuitenkin loogisia vain niin kauan, kuin niitä seurataan ja toteutetaan edes osapuilleen. (Kärkkäinen 2006, 135.) Kärkkäisen mukaan näin ei kuitenkaan useinkaan tehdä. Metsäsuunnitelman alkuvuosina saattaa olla tavallista enemmän investointitarvetta, jolloin puuta hakataan muualtakin, kuin suunnitelman osoittamista metsiköistä. Käytännössä tämän jälkeen pitäisi tehdä uusi metsäsuunnitelman laskentakierros, jotta pystyttäisiin selvittämään, millä ratkaisuilla uudessa tilanteessa päästään haluttuihin tuloihin ja niiden ajoitukseen. Enää ei pitäisi tyytyä siihen, että maatilojen metsäsuunnitelmia päivitetään kymmenen vuoden välein. Suunnitelmien tulee olla reaaliaikaisia ja kaikki tehdyt toimenpiteet on kirjattava ylös. Väärin ajoitetut hoitotoimenpiteet heikentävät puuston kasvua ja laatua.

3.2 Metsäsuunnitelma

Perinteisin metsäsuunnitelma on tilakohtainen. Metsäsuunnitelman avulla metsänomistaja saa hyvän kokonaiskuvan omistamiensa metsien tilasta. Metsäsuunnitelmasta metsänomistaja näkee metsiensä hakkuumahdollisuudet, mahdolliset metsänhoitotyöt ja saa tiedon puuston kehityksestä sekä näkee tulevien vuosien arvion tuloista ja menoista (Ärölä 2008, 317.)

Pukkalan (2008, 16) mukaan nykyisin metsäsuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys. Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, että metsätalouden toimenpiteissä otetaan huomioon käsiteltävällä alueella olevan eliölajien populaation säilyminen vielä käsittelyn jälkeenkin. Tämä kestävyysalue on jäänyt joitakin vuosia sitten vähemmälle huomiolle ja on huomattu, että jotkin eliölajit ovat kadonneet kokonaan tai niistä on tullut uhanalaisia. Nykyisin metsien käsittelyssä otetaan kuitenkin hyvin huomi-

oon ekologinen kestävyys ja erilaisilla toimilla on saatu parannettua uhanalaisten eliölaajien olosuhteita.

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan sitä, että metsäsuunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus uusien työpaikkojen luomiseen ja nykyisten ylläpitämiseen. Kulttuurinen kestävyys tarkoittaa, että metsätaloudessa otetaan huomioon väestön tarve ja näkemykset metsää hyödynnettäessä. Taloudellista kestävyyttä voidaan pitää osana sosiaalista kestävyyttä, koska taloudellisen kestävyuden tarkoitus on turvata maaseudun työllisyys ja antaa taloudellista turvaa (Pukkala 2008, 16–17.)

Metsäsuunnittelun tavoitteena on saada aikaan metsänomistajalle sellainen käsikirja, jota noudattamalla on mahdollista saada metsästä mahdollisimman suuri hyöty. Metsäsuunnitelmassa otetaan huomioon metsänomistajan omat tarpeet ja tavoitteet, joiden pohjalta suunnitelmaa aletaan tehdä. Suunnitelman lopputulokseen vaikuttavat kuitenkin metsälön puusto, sekä muut tuotannontekijät, lisäksi lait voivat asettaa rajoitteita. (Ärölä 2008, 318.)

Metsänhoitoyhdistyksen mukaan metsäsuunnitelma sisältää seuraavia tietoja: metsän kasvupaikat, puustotiedot, hoitotyöt ja niiden aikataulut, hakkuut ja niiden aikataulut, puutavaralajien osuudet, kehitysluokat, tiedot arvokkaista luontokohteista, kartat ja kuviokohtaiset tiedot metsästä sekä havainnolliset teemakartat ja yhteenvedot. Metsäsuunnitelman avulla metsänomistajalla on kokonaiskuva siitä, missä kehitysvaiheessa omat metsät ovat ja millaisia hoitotoimenpiteitä niihin tulisi suorittaa, jotta metsästä saatava taloudellinen hyöty olisi mahdollisimman suuri. Aktiiviselle ja asiantuntevalle metsänomistajalle metsäsuunnitelma antaa loistavat eväät suunnitella ja toteuttaa omaa metsänhoitoa. Enemmän tukea tarvitseva metsänomistaja taas saa kuvan siitä, milloin olisi oikea aika suunnitella metsänhoidollisista asioista yhdessä metsäammattilaisen kanssa. Suunnitelmasta on hyötyä kaikille metsänomistajille. Se antaa tärkeää tietoa siitä, miten asiat tulisi toteuttaa. Käytännössä toteutus ja siitä saatava hyöty jäävät metsänomistajan omalle vastuulle. (Metsänhoitoyhdistys, [viitattu 7.2.2016].)

Noposen ja Niemisen (2007, 165) mukaan metsäsuunnitelma tehdään 50–90 prosentille yksityismetsien pinta-alasta. Suunnitelman laatijana toimivat metsänhoi-

toyhdistykset, myös isot yhtiöt laativat nykyään metsäsuunnitelmia. Lisäksi metsäpalveluyrittäjät tekevät suunnitelmia. Ennen Metsäkeskuksen rakennemuutosta Metsäkeskukset tekivät suurimman osan metsäsuunnitelmista, mutta nykyään tämä ei enää kuulu Metsäkeskusten toimenkuvaan.

3.3 Metsään.fi

Metsään.fi on Metsäkeskuksen ylläpitämä verkkopalvelu, jota voivat käyttää metsänomistajat sekä metsäalan toimijat. Metsään.fi -palvelusta käyttäjä löytää ajantasaiset tiedot metsistä. Palvelu on metsänomistajan ja metsäpalvelun tarjoajan kohtaamispaikka, jonka avulla metsänomistajan on helppo pyytää tarjous haluiltaan palveluntarjoajilta metsänhoitotoista tai puukaupasta. (Metsäkeskus, [viitattu 11.2.2016].)

Metsänomistajalle palvelu antaa ajantasaisen tiedon omien metsien tilasta. Metsään.fi-palvelusta metsänomistaja näkee tiedot tulevista hakkuu- ja hoitotoista, lisäksi mahdolliset arvokkaat luontokohteet on kerrottu metsien tiedoissa. Palvelun avulla metsänomistaja saa käsityksen seuraavan viiden vuoden hakkuutuloista ja hoitokuluista. Metsäpalvelun tarjoajalle Metsään.fi-palvelu antaa helpon tavan lähestyä asiakkaita. Metsänomistajan antaessa metsäpalvelun tuottajalle siirto- tai selausoikeuden on töiden suunnittelu ja toteutus helppoa, koska molemmilla osapuolilla on saatavilla samat tiedot. Metsään.fi-palvelu on käytännössä suppeampi ja suurpiirteisempi versio metsäsuunnitelmasta, mutta sen avulla metsänomistajalla on matalampi kynnys ottaa yhteyttä asiantuntijoihin metsään liittyvissä asioissa (Metsäkeskus, [viitattu 11.2.2016].)

4 METSÄPALVELUIDEN TARJOAJAT

4.1 Metsäpalveluiden kysynnän kasvu

Omatoimisen metsänhoidon väheneminen on lisännyt metsäpalveluiden kysyntää viime aikoina. Metsäkeskuksen tekemän selvityksen mukaan seuraavan viiden vuoden aikana metsäpalveluyrittäjien kysyntä tulee kasvamaan vielä entisestään. Syynä tähän on suurten metsäteollisuusyritysten palveluiden ulkoistaminen ja omatoimisen metsänhoidon väheneminen metsänomistajien keskuudessa. Selvityksen mukaan uusille metsäpalveluyrittäjille on kysyntää, ja vanhoilla on hyvät mahdollisuudet kasvattaa liiketoimintaansa. (Maaseudun tulevaisuus [viitattu 14.2.2016].)

Metsään-lehden [viitattu 14.2.2016] artikkelin mukaan metsänomistajien kaupunkilaistuminen lisää metsäpalveluiden kysyntää. Yhä useampi metsänomistaja asuu kaupungissa ja näin ollen ei kykene hoitamaan omia metsiään. Lisäksi metsänomistajat ovat keskimäärin iäkästä väkeä ja eivät kykene enää itse hoitamaan metsiään. Vaikka metsänomistajat ovat muuttumassa passiivisempaan suuntaan, eivät metsänhoitotyöt kuitenkaan ole vähenemään päin. Päinvastoin puunkäytön lisääntyessä myös metsäpalveluiden kysyntä lisääntyy. Maaseudulta löytyy vielä metsänomistajaryhmä, joka asuu lähellä omistamiensa metsiä ja pystyy aktiivisesti tekemään metsähoitotöitä itse tai ainakin valvomaan töiden toteutusta. Maaseudun metsänomistajat saattavat kuitenkin olla kiireisiä ja eivät ehdi tehdä metsänhoitotöitä, vaan teettävät ne ulkopuolisella yrittäjällä.

4.2 Metsäpalveluyrittäjä

Riepon (2010, 30) mukaan metsäpalveluyrittäjä on sellainen, joka pääsääntöisesti tarjoaa palveluitaan metsätaloudelle. Yksinkertaisimmillaan metsäpalveluyrittäjä on sellainen, joka tarjoaa suorittavaa työtä metsässä, kuten taimikonhoitoa tai istutusta. Metsäpalveluyrittäjä voi olla myös laaja-alaisempi kokonaisuus, joka tarjoaa asiakkaalleen kokonaisvaltaista palvelua aina istutuksesta, neuvonta ja metsä-

omaisuuden hoitopalveluun. Metsäpalveluyritys, jolla on laaja palvelukonsepti, tarjoaa asiakkaalleen nykyisin kaikkia mahdollisia metsään liittyviä palveluita.

Vuonna 2010 Suomessa oli arvioiden mukaan 600–700 metsäpalveluyrittäjää mukaan lukien metsuriyrittäjät. Töiden osa-aikaisuus aiheuttaa haasteita yrittäjälle, koska kesät ovat kiireisiä ja talvella voi olla pitkiä työttömyysjaksoja. Metsäpalveluyrityksen asiakaskuntaan kuuluu yksityismetsänomistajien lisäksi metsänhoitoyhdistykset, metsäkeskukset, metsäteollisuuden yritykset, seurakunnat ja muut yhteisöt. Toimihenkilöpalveluiden tarjonnassa osa asiakkaista on myös pahimpia kilpailijoita metsäpalveluyritykselle, koska esimerkiksi metsänhoitoyhdistykset ja metsäyhtiöt tarjoavat samoja palveluita. (Rieppo 2010, 30.)

Ylimäki (Viitattu 14.2.2016) kertoo lehtihaastattelussa, että metsäpalveluyritys työllistää yleensä yhdestä kahteen henkilöä, joka tarjoaa palveluita metsätaloudelle. Yritysten koot ovat kuitenkin kasvamaan päin kasvavan kysynnän ja yhtiöiden sekä metsänhoitoyhdistysten töiden ulkoistamisen vuoksi. Metsäpalveluyrittäjyys on toimialana suhteellisen tuore käsite, mutta monelle metsäalan ammattilaiselle se voi olla ainoa keino päästä työelämään mukaan tällaisina aikoina. Lisäksi metsäpalveluyrittäjäksi ryhtyminen on suhteellisen helppoa, koska alalla ei tarvita suurta alkupääomaa.

4.3 Muut metsäpalveluiden tarjoajat

Metsäpalveluyrittäjien lisäksi Suomessa toimii isompia yrityksiä ja yhtiöitä, jotka tarjoavat laaja-alaisia metsäpalveluita asiakkailleen. Henkilöstön ikääntyminen ja työvoimapula uhkaavat kuitenkin isompia yrityksiä ja yhtiöitä, varsinkin suorittavissa töissä. Näin ollen niitä töitä, joita ennen yhtiö tai yritys teetti omalla henkilöstöllä, joudutaan nykyään teettämään ulkopuolisella palveluntarjoajalla. Lisäksi muutokset metsäalalla ovat tuoneet lisähaasteita yhtiöiden henkilöstölle, jonka vuoksi ruuhkahuippujen purkuun voidaan joutua käyttämään ulkopuolista metsäpalveluyrittäjää. (Metla, [viitattu 14.2.2016].)

5 METSÄNHOITO

5.1 Metsänhoidon merkitys metsille

Koskenniemen (2003, 87–88) mukaan metsänomistajan tavoitteena on pääsääntöisesti kasvattaa järeätä ja hyvälaatuista puuta. Puut tarvitsevat kuitenkin tarpeeksi tilaa ja ravinteita, jotta ne kasvavat isoiksi ja hyvälaatuisiksi. Oikea-aikaisilla metsänhoidollisilla toimenpiteillä on mahdollista päästä tähän tavoitteeseen. Uuden puusukupolven hyvä kasvuun lähtö, taimikon hoidot, harventaminen ja oikeanlainen ravinnetasapaino antavat hyvät lähtökohdat talousmetsän elinkaarelle.

5.2 Metsän uudistaminen

Harstelan (2004, 36) mukaan ilman maaperän valmistamista taimille tai siemenille suotuisaksi ei synny tuottavaa metsää kohtuullisessa ajassa. Metsikön tulevan tuoton suhteen on tärkeitä, että kasvupaikalle valitaan oikeanlainen muokkaustapa ja uudistamismenetelmä. Näin ollen uuden metsän kasvuun lähdön tärkein tekijä on valita oikeanlainen uudistamisketju.

Kasvupaikka, maalaji sekä puulaji vaikuttavat siihen mitä muokkaustapaa uudistusalalla käytetään. Maanmuokkausta valittaessa valintaan vaikuttaa myös se aiotanko metsä uudistaa kylvämällä, luontaisesti tai istuttamalla. Yleisimpiä maanmuokkaustapoja ovat laikutus, mätästys ja äestys. Kasvupaikasta riippuen uudistettavaksi puulajiksi valitaan Suomessa yleisimmin kuusi, mänty tai koivu (Harstela 2004, 36–46).

5.3 Taimikonhoito

Metsänomistajan tavoitteet määräävät sen millainen taimikonhoito tehdään. Käsittelyyn vaikuttavia tekijöitä voivat olla kasvupaikalle sopivan puulajin elintilan parantaminen, tulevan puuston laatu, ensiharvennuksen kannattavuus, nopea pituus ja paksuuskasvu sekä metsänkäyttömuoto. Taimikonhoidossa on erilaisia työlajeja.

Näistä yleisimpiä ovat varhaisperkaus ja harventaminen. Lisäksi erirakenteiseen taimikkoon voidaan tehdä ylispuiden poisto. Varhaisperkauksessa taimikosta poistetaan puut, jotka haittaavat tuotantopuuston kasvatusta. Taimikkoa harvennetaessa, taimikosta poistetaan ylimääräisiä puita, jotka ovat laadultaan ja kehitykseltään poikkeavia valtapuista. (Salminen, Valkonen & Varmola 1997, 52–53.)

Hyvän metsänhoidon suositusten (2014, 56–57) mukaan taimikonhoito eli taimikon harvennus tulisi tehdä kuuselle 3–4 metrin keskipituudessa, männylle 5–7 metrin keskipituudessa sekä koivulle 4–5 metrin keskipituudessa. Taimikon harvennusvaiheessa taimikko harvennetaan kasvatustiheyteen, joka on puulajista ja kasvupaikasta riippuen 1600–2200 runkoa hehtaarilla. Taimikon varhaishoito suositellaan tehtäväksi siinä vaiheessa, kun vesakko alkaa varjostaa kasvatettavia puita ja heikentää näiden kasvua ja laatua. Varhaisperkauksessa pyritään jättämään hehtaarille 4000–5000 kasvatettavaa runkoa.

5.4 Puukauppa

Suomessa on käytössä kolme puukauppamuotoa, ne ovat pysty-, hankinta- ja käteiskauppa. Yleisin muoto näistä on pystykauppa, jossa puunmyyjä antaa ostajalle hakkuuoikeuden metsäänsä. Pystykaupan kauppakirjassa sovitaan hakkuualueesta, puulajien hinnoista, varastopaikoista, ostettavien puutavaralajien mitta- ja laatuvaatimuksista sekä valitaan mittaustapa ja arvioidaan puumäärä. Hankintakaupassa puunmyyjä sitoutuu toimittamaan sopimuksen mukaisen määrän puuta tienvarteen sovituksessa ajassa. Lisäksi puiden täytyy olla mitta- ja laatuvaatimusten mukaisia. Hankintakaupassa puunmyyjä huolehtii itse puunkorjuusta tai teetättää sen urakoitsijalla. Käteiskaupassa ei tehdä minkäänlaista etukäteissopimusta puiden myynnistä. Käteiskaupassa puut ovat valmiina tienvarressa ja ne ovat heti valmiina luovutettavaksi ostajalle. Yleensä hakkuutapa ja leimikon koko ratkaisevat kauppamuodon. (Koivumäki 2007, 138–139.)

Harvennushakkuiden avulla luodaan kasvatettaville puille suotuisat elinolosuhteet. Harvennushakkuun tavoitteena on valita metsikön parhaat, arvokkaimmat ja elinvoimaisimmat puut kasvatettaviksi. Harvennus voidaan tehdä metsänomistajan toivomusten ja pyrkimysten mukaan ala-, ylä- tai laatuharvennuksena. Metsikön

harventaminen parantaa metsän kasvatuksesta saatavia tuloja puuston järeytymisen sekä kasvun ja laadun johdosta. (Hynynen, Hökkä, Niemistö & Valkonen 1997, 65–67.)

Uudistushakkuussa hakkuualueelta kaadetaan puut, jotka haittaavat tulevan puusukupolven syntymistä. Uudistushakkuu voidaan tehdä avohakkuuna, siemenpuuhakkuuna, suojuspuuhakkuuna tai ylispuuhakkuuna. Uudistushakkuussa täytyy olla erityisen tarkka sertifiointi-kriteerien noudattamisesta. Alueelle on jätettävä riittävät määrät säästöpuita sekä lisäksi on otettava huomioon monimuotoisuus, riistan menestyminen ja maisema-arvo. (Valkonen 2007, 63–65.)

5.5 Ojittaminen, lannoitus sekä metsäteiden rakennus ja kunnostus

Maaperän ominaisuudet sekä ympäristöolosuhteet vaikuttavat puiden kasvuun. Näihin pystytään vaikuttamaan lannoituksella ja ojituksilla. Metsänlannoituksella saadaan lisättyä maaperään niitä ravinteita, joita siellä muuten olisi niukasti. Lannoituksen avulla saadaan lisättyä puuston kasvua ja elinvoimaisuutta huomattavasti. Lannoitusta voidaan pitää metsätalouden kannattavimpana investointina ja se on hyvin tehokas tapa parantaa lyhyellä ajanjaksolla puuntuotantoa, koska hyöty on saatavissa jo seuraavalla harvennuskerralla osittain takaisin. (Hyvän metsänhoidon suositukset 2014, 107–108.)

Puuston kasvuedellytyksiä pystytään parantamaan veden vaivaamilla alueilla ojittamalla. Maaperän vesitalouden tulee olla kunnossa, että puuston hyvä kasvu pystytään säilyttämään. Kivennäismailla vesitalous huolehditaan kuntoon uudistamisten yhteydessä, mutta turvemaidella ojituksen ja kunnostusojituksen tarve voi tulla eteen useamman kerran kiertoajan aikana. Turvemaidella ojitus on kuitenkin suunniteltava tapauskohtaisesti ja otettava huomioon se, että riittääkö pelkkä vesitalouden kuntoon laittaminen vai tarvitseeko alueen puusto myös lannoitusta. (Hyvän metsänhoidon suositukset 2014, 111–112.)

Hyvän metsänhoidon suositusten (2014, 116–117) mukaan laajat metsätiestöt luovat puunkorjuulle ja metsien monikäytölle hyvän perustan. Lyhyet metsäkuljetusmatkat pienentävät korjuukustannuksia ja tämän ansiosta metsänomistajalle

pystytään maksamaan tuottamastaan puusta parempi hinta. Lisäksi taimikonhoitotyöt ja uudistamiset ovat helpompia toteuttaa, kun metsäautotieverkosto on riittävän laaja. Hyväkuntoiset tiet mahdollistavat Suomessa ympärivuotuisen puunkorjuun ja tämän avulla pystytään takaamaan Suomen puunjalostustehtaille kotimaisista puuta tuoreena ympäri vuoden. Metsäteiden rakentamiset ja perusparannukset toteutetaan yhteishankkeina, jolloin kulut ja hyödyt saadaan jaettua useammalle metsänomistajalle. Hyvin tehdyn metsätien runko kestää vuosikymmeniä ilman perusparannuksia, mutta vuosittaisilla huoltotoimilla saadaan pidennettyä tiestön ikää ja laatua.

5.6 Metsäveropalvelu

Metsänomistajille tarjotaan metsäveropalvelua, joka on helppo tapa metsänomistajalle verotusasioissa. Metsänomistaja lähettää palveluntarjoajalle tulojen ja menojen tositeaineistot, jonka jälkeen verotusasioidenammattilainen hoitaa kaiken muun. (UPM metsäveropalvelu, [viitattu 5.3.2016].) Otson Metsäverotus esitteen (2013) mukaan lainsäädäntö on muuttunut viime vuosina usein, ja tämän takia metsänomistajan saattaa olla hankala pysyä perillä verotusasioiden muutoksista, tämän takia veroilmoituksen täyttäminen tulee liian haastavaksi metsänomistajalle ja hänen on helpompi teettää työ alan ammattilaisella. Muuttuvan lainsäädännön lisäksi myös metsätilan omistusmuoto saattaa aiheuttaa ongelmia ilmoituksen täyttämässä. Useimmat maatalousyrittäjät ovat ulkoistaneet kirjanpitoonsa ammattilaisille, ja nämä hoitavat maatalouden ja metsätalouden verotusasiat maatalousyrittäjän puolesta.

5.7 Sertifiointipalvelu

Luontoarvot ja puuntuotanto ovat tasapainossa kestävässä metsätaloudessa. Sertifiointin avulla metsänomistaja pystyy todistamaan, että hänen myymänsä puu on kasvatettu ja tuotettu kestävästi. Valtaosa Suomen metsätuotteista viedään ulkomaille, ja ainut tapa kertoa ulkomaalaiselle tuotteen kuluttajalle tuotteen alkuperästä on sertifiointitodistus. Tämän avulla kuluttaja tietää, että hänen ostamansa tuote

on tehty sellaisesta puusta, joka on kasvatettu kestävän kehityksen mukaisesti. (PEFC Suomi, [viitattu 5.3.2016].)

Stora Enso Metsän ajankohtaistiedotteen mukaan metsänhoitoyhdistyslain uudistuessa vuoden vaihteessa 2015 ei metsänomistajan ole enää tarvinnut kuulua metsänhoitoyhdistykseen, vaan jäsenyys on ollut vapaaehtoista. Metsänomistajan ollessa metsänhoitoyhdistyksen jäsen on hän kuulunut automaattisesti PEFC-sertifiointiin piiriin. Lakimuutoksen jälkeen useimmat metsäyhtiöt ovat alkaneet tarjoamaan omia sertifiointipalveluita metsänomistajille, ja tämän avulla metsänomistaja saa metsillensä PEFC tai FSC-sertifiointin. (Stora Enso Metsä, [viitattu 5.3.2016].)

5.8 Tila-arvio

Metsänomistaja tarvitsee tila-arviota sukupolvenvaihdoksessa, perinnönjaossa, metsätilakaupassa, lunastuksessa tai metsätilan kiinnittämisessä lainan vakuudeksi. Tila-arvio tehdään maastomittausten ja sieltä kerättyjen tietojen perusteella. Arviossa otetaan huomioon metsätilan puusto, maapohjat, tulevat hakkuut ja hoitotoimet sekä muut tulevat kustannukset tai tulot metsätilalta. (Metsänomistajat, [viitattu 5.3.2016].)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Kauhavan maatalousyrittäjien aktiivisuutta metsäpalveluiden käytössä sekä metsänhoidossa. Tutkimuksessa selvitetään, onko tilan koolla, tuotantosuunnalla tai yrittäjän/yrittäjien iällä vaikutusta siihen, kuinka aktiivisesti metsiä hoidetaan. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään ajan tasaisen metsäsuunnitelman vaikutusta metsänhoidon aktiivisuuteen. Tutkimuksessa selvitetään myös, onko metsästä saatavilla hakkuutuloilla vaikutusta rästissä olevien hoitotoimenpiteiden toteutukselle sekä kuinka usein maatalousyrittäjä käyttää metsäpalveluita tai myy puuta.

Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, millainen merkitys metsillä on Kauhavalaiselle maatalousyrittäjälle. Koetaanko se taloudelliseksi turvaksi, sijoituskohteeksi vai joksikin muuksi. Tutkimuksen tavoitteena on myös kartoittaa tilannetta Kauhavan alueen metsäpalvelun tarjoajista. Löytyykö palveluntarjoajia tarpeeksi, vai olisiko uusille yrittäjille vielä kysyntää. Lisäksi selvitetään, minkä palveluntarjoajan palveluita käytetään eniten.

7 TUTKIMUKSEN MENETELMÄ

7.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tämä tutkimus kohdistettiin kaikille Kauhavan maatalousyrittäjille, koska oletuksena on, että lähes kaikki omistavat metsää. Kyselyn kohdistaminen suoraan vain niille maatalousyrittäjille, jotka omistavat metsää oli käytännössä mahdotonta. Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena, koska perusjoukon koko on kohtalaisen pieni. Kokonaistutkimuksessa tutkimus kohdistuu jokaiseen perusjoukon yksikköön (Tilastokeskus 2016). Tutkimuksen aineisto kerättiin internetissä täytettävällä Webropol-kyselyllä, mistä kysymyksen tulokset siirrettiin Exceliin tulosten tarkastelua varten.

Tutkimus tehtiin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkija ei ole suorassa vuorovaikutussuhteessa tutkittavaan kohteeseen. Tämän ansiosta tutkimuksen kohteena oleva pystyy muodostamaan oman vastauksen, eikä vastaajan vastausta johdatella mihinkään suuntaan. Kvantitatiiviseen tutkimukseen kuuluu numeraalinen havaintomatriisi, jonka pohjalta aineisto on tiivistetty ja analyysi kohdistettu. (Tilastokeskus 2016.)

7.2 Kysely

Kyselyä tehtäessä katsoimme tärkeäksi sen, että kysely olisi mahdollisimman nopea ja helppo täyttää, jolloin vastaajien kynnys vastata kysymyksiin on pienempi ja kyselyn kesken jättäminen ei olisi vaihtoehto. Kiinnitimme huomiota selkeyteen ja ymmärrettävyyteen, ettei väärinymmärryksiä sattuisi. Tärkeänä pidimme sitä, että kysely tehtiin huolellisesti, että kaikki tutkimusongelmat saadaan sen avulla ratkaistua. Suunnittelimme kysymyksiä useampaan kertaan ja luetuimme kyselykaavakkeen muutamalla metsäalan ammattilaisella, joilta saimme vielä hyviä parannusehdotuksia. Ennen kyselyn lähettämistä maatalousyrittäjille tarkastutimme kyselyn vielä valvovalla opettajalla ja saimme koevastauksen häneltä, jonka avulla saimme varmuuden kyselyn toimivuudesta.

Kauhavan maataloustoimi välitti sähköpostiviestimme kaikille Kauhavan maatalousyrittäjille. Viestissä oli lyhyt selvitys tutkimuksesta ja linkki kyselyyn. Sähköpostiviestissä kehotimme vain niitä maatalousyrittäjiä vastaamaan, joilla on metsää. Hankimme metsään liittyvän arpajaispalkinnon, jonka avulla oli tarkoitus saada nostettua vastausprosenttia.

Kyselyssä oli yhteensä 20 kysymystä. Kysymyksistä viisi oli monivalintakysymyksiä, joilla selvitettiin tilan sekä yrittäjän/yrittäjien tietoja. Kysymyksistä kolmesta oli sellaisia monivalintakysymyksiä, joilla selvitettiin maatalousyrittäjien käyttäytymistä metsäasioissa. Kyselyn lopussa oli vapaasanakenttä, johon vastaaja sai kertoa omin sanoin mieltänsä askarruttavia asioita. Lisäksi halukkaat saivat kirjoittaa yhteystietonsa kyselyn loppuun. Arpajaispalkinto arvottiin yhteystietonsa jättäneiden kesken.

7.3 Kyselyn luotettavuus

Tavoitteenamme oli saada vastauksia kymmeneltä prosentilta Kauhavan maatalousyrittäjistä. Kymmenen prosenttia tarkoittaisi 90 vastausta. Tavoitteemme täyttyi niukasti, koska saimme yhteensä 94 vastausta. Tällä vastausmäärällä vastausprosentiksi saimme 10,5 %. Kovinkaan merkittäväksi vastausprosentti ei kehittynyt, mutta katsomme sen kuitenkin antavan riittävän kattavan kuvan maatalousyrittäjien metsätalouden tilanteesta.

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa huomioimme myös mahdollisuuden postitettavaan kyselyyn. Tämä olisi kuitenkin tuottanut kohtuuttomasti työtä tutkimusalueen ollessa näinkin laaja. Lisäksi emme uskoneet sen tuovan enemmän vastauksia kuin netissä täytettävä kyselykään. Suurempi vastausprosentti olisi antanut meille kattavamman kuvan tilanteesta, mutta uskomme, että vastaukset olisivat jatkuneet samassa linjassa, lopputuloksen pysyessä samana.

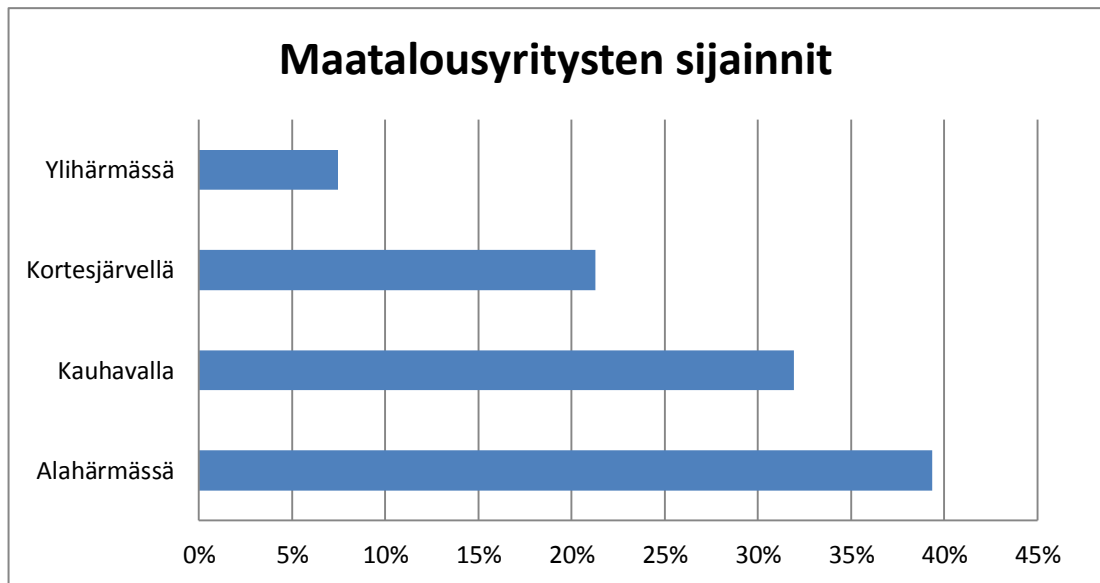
8 TULOSTEN TARKASTELU

8.1 Tarkastelun eteneminen

Tutkimuksessamme halusimme aluksi selvittää perustietoja vastanneista ja heidän yrityksistään, jonka jälkeen siirryimme metsätaloudellisempiin kysymyksiin. Tuloksia lähdemme purkamaan järjestyksessä joka mukailee kyselyä, johon tutkimus perustuu. Aluksi avaamme kyselyn sekä sen tulokset kohta kohdalta. Kun kaikki kyselyn tulokset on käyty huolellisesti läpi, aloitamme niiden ristiin tarkastelun. Pyrimme tekemään mielenkiintoisia huomioita kohderyhmän suhtautumisesta ja käytännön toimista liittyen metsätalouteen ja metsänhoitoon.

8.2 Vastaajien perustiedot

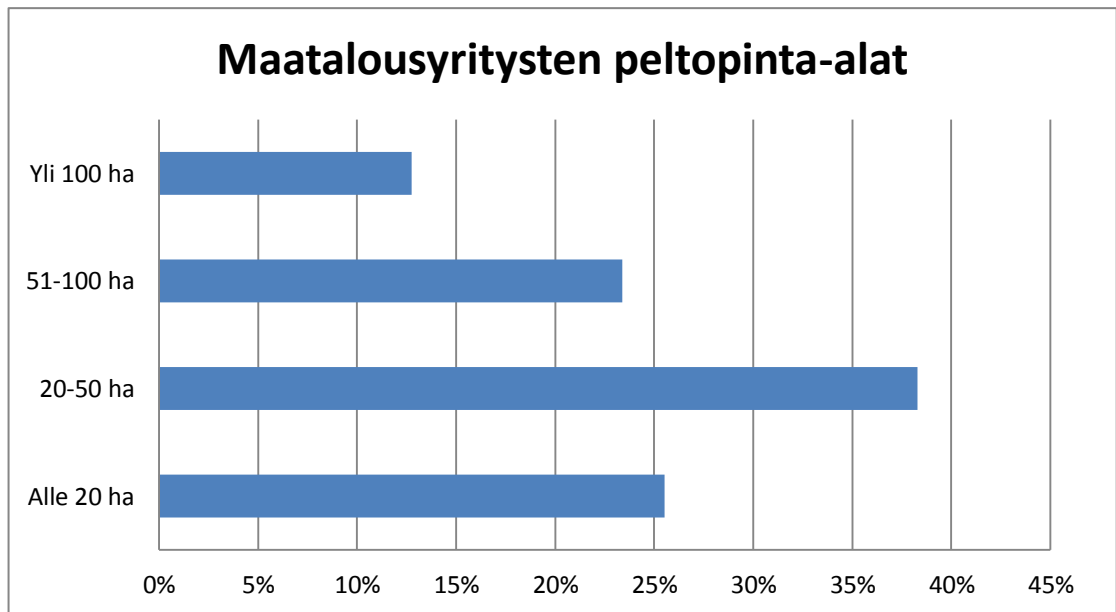
Ensimmäisenä kyselyssä lähdettiin selvittämään, missä kaupunginosassa vastaajien yritykset sijaitsevat. Kuten kuvio 1 osoittaa, 39 % kyselyyn vastanneista on ilmoittanut yrityksensä sijaitsevan Alahärmässä, 32 % Kauhavalla, 21 % Korttesjärvellä ja seitsemän prosenttia Ylihärmässä. Päätuotantosuuntanaan kasvinviljelyä harjoittavat osoittautuivat aktiivisemmiksi vastaajiksi, sillä jopa 79 % vastaajista ilmoitti tuotantosuunnakseen kasvintuotannon. Näin ollen kotieläintuotantoa päätuotantosuuntanaan harjoittavien osuudeksi jää 21 %.

kuvio 1. Maatalousyritysten sijainnit

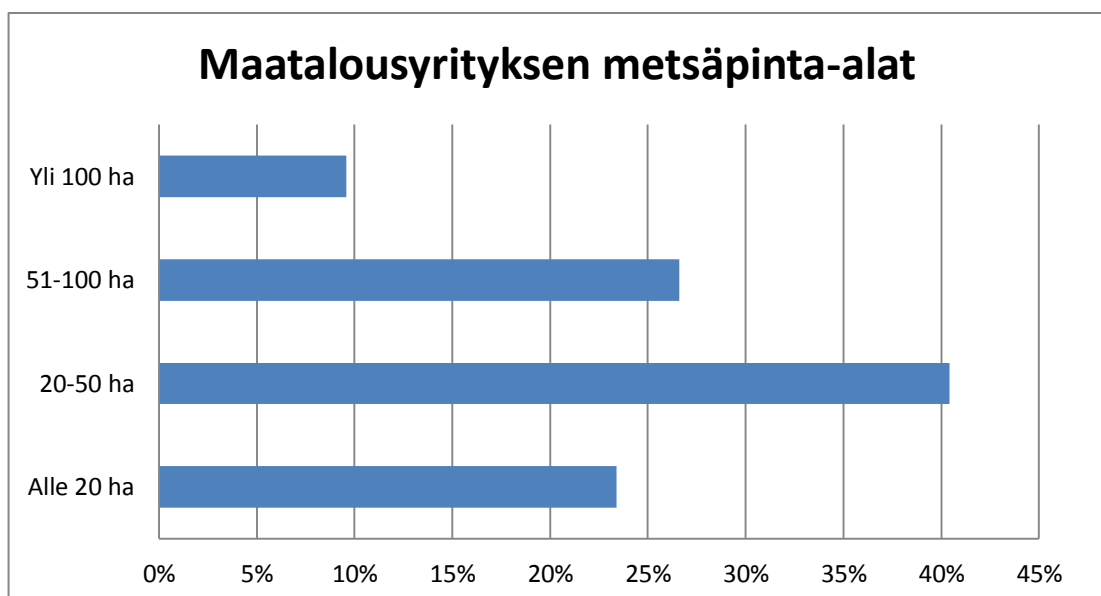
Kyselyssä halusimme selvittää maatalousyritysten kokonaispeltopinta-alaa. Kyselyyn vastaajille annettiin siis ohjeet huomioida sekä oma pinta-ala että vuokralla oleva pinta-ala. Tarkat tiedot yritysten peltopinta-aloista olisivat olleet tutkimuksemme tarpeettomia, joten pinta-aratiedot hankittiin portaattaisesti. Yritykset porrastuvat neljään eri luokkaan peltopinta-alan perusteella. Ensimmäisellä portaalla peltopinta-ala on alle 20 hehtaaria, toisella portaalla yrityksen peltopinta-ala on 20–50 hehtaaria, kolmannella 51–100 hehtaaria ja neljännellä yli 100 hehtaaria.

Kyselyyn vastanneiden maatalousyritykset jakoutuivat peltopinta-alansa mukaisesti portaattain kuvion 2 osoittamalla tavalla. Eniten vastattiin peltohehtaareita omalla yrityksellä olevan 20–50 hehtaaria. Tarkalleen näiden vastausten osuus oli 38 %. Osasimme odottaa tällaista asettelua Luonnonvarakeskuksen (2016) antaman tiedon perusteella. Tilojen keskimääräinen peltoala oli vuonna 2015 Suomessa 44 hehtaaria. Toiseksi eniten, 26 % vastanneista omistaa pieniä maatalousyrityksiä, joiden peltopinta-ala jää alle 20 hehtaarin. 51–100 hehtaarin tiloja oli vastanneista 23 prosentilla. Yli 100 hehtaarin tiloja oli 13 prosentilla vastaajista.

Kuvio 2. Maatalousyritysten peltopinta-alat

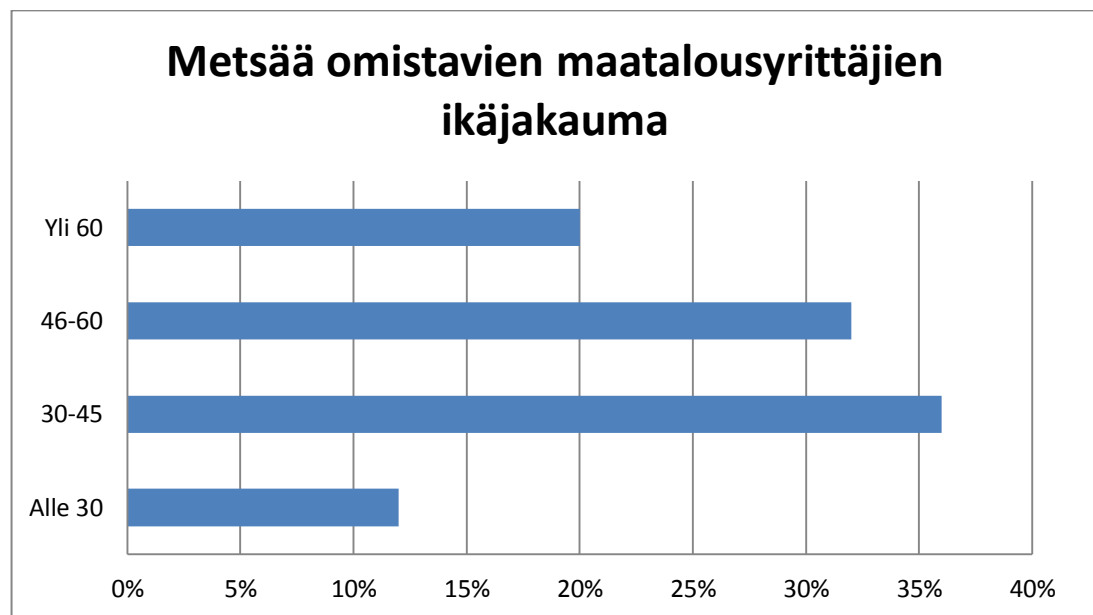
Maatalousyrityksen metsäpinta-alaa kysyttiin myös portaittaisesti. Vastausvaihtoehtoina samankaltaiset portaat kuin peltopinta-alaa kysyttäessä, eli metsäpinta-alaa alle 20 hehtaaria, 20–50 hehtaaria, 51–100 hehtaaria tai yli 100 hehtaaria. Kuten kuvio 3 osoittaa, eniten eli 40 % vastaajista ilmoitti omistavansa 20–50 hehtaaria metsää. Vastanneista 27 % omistaa 51–100 hehtaaria ja kymmenen prosenttia yli 100 hehtaaria. 23 % on ilmoittanut omistavansa metsää alle 20 hehtaaria.

kuvio 3. Maatalousyrityksen metsäpinta-alat

Viimeisessä perustietoja koskevassa kysymyksessä tiedusteltiin yrittäjien ikää. Vastausvaihtoehdot jaettiin neljään eri ikähaarukkaan, alle 30–vuotiaisiin, 30–45 vuotiaisiin, 46–60 vuotiaisiin sekä yli 60–vuotiaisiin. Kyselyssä mahdollistettiin myös useamman vaihtoehdon valinta, mikäli yrittäjät samalta tilalta kuuluvat eri ikähaarukkaan.

Kuten kuviosta 4 ilmenee, kyselyyn saamiemme vastausten perusteella 36 % metsää omistavista maatalousyrittäjistä on 30–45 vuotiaita, 32 % on 46–60 vuotiaita, 12 % on alle 30–vuotiaita ja 20 % yli 60–vuotiaita. Metlan (2012) mukaan Suomalaisen metsänomistajan keski-ikä oli vuonna 2012 60 vuotta. On huomattava että tutkimuksemme ikäjakauma ei ole millään tavalla verrattavissa suomalaisen metsänomistajan keski-ikään tutkimuksemme keskittyessä maataloutta harjoittaviin metsänomistajiin.

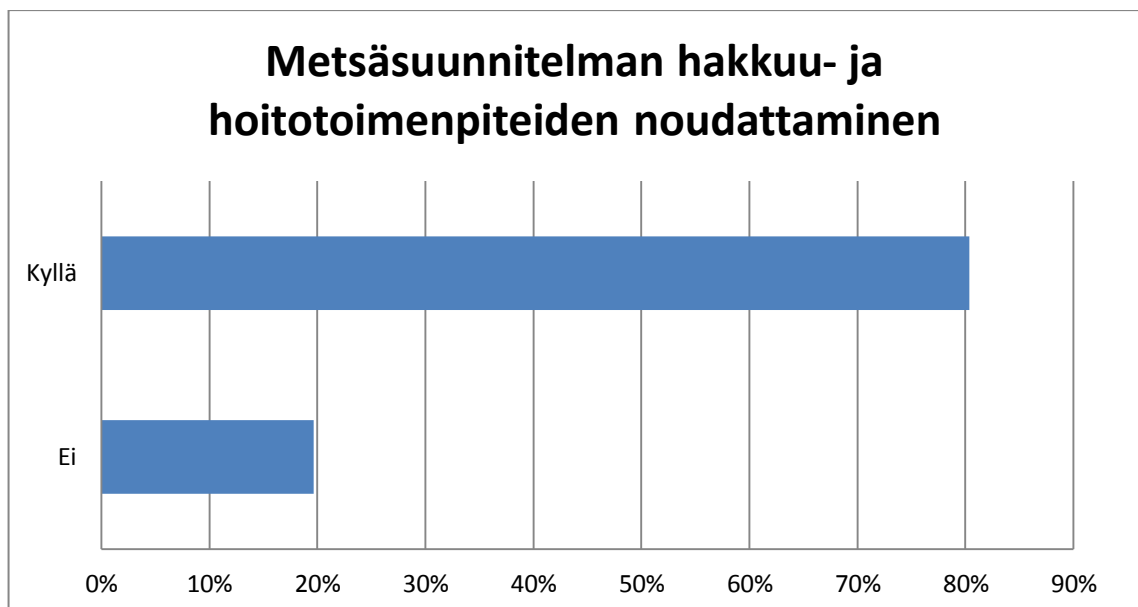
kuvio 4. Metsää omistavien maatalousyrittäjien ikäjakauma

8.3 Metsäsuunnittelu

Vastanneista 65 % ilmoitti metsäsuunnitelmansa olevan ajantasainen. Näin ollen 35 % vastanneista ei omista ajan tasalla olevaa metsäsuunnitelmaa. Metsään.fi-palvelua käyttää vastaajista vieläkin harvempi. Ainoastaan 27 % vastasi käyttä-

vänsä kyseistä palvelua. Loput 73 % on ilmoittanut, että he eivät käytä metsään.fi-palvelua oman metsäsuunnittelunsa tukena.

Kysymys metsäsuunnitelman hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden noudattamisesta kohdennettiin niille vastaajille, jotka olivat ilmoittaneet omistavansa ajantasaisen metsäsuunnitelman. Kuten kuviosta 5 näkee, 80 % ajantasaisen metsäsuunnitelman omistavista myös pääsääntöisesti noudattaa sen hakkuu- ja hoitotoimenpidesuosituksia. Kaikkiaan 20 % ajantasaisen metsäsuunnitelman omistavista ilmoitti, että ei noudata metsäsuunnitelmaansa.

kuvio 5. Metsäsuunnitelman hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden noudattaminen

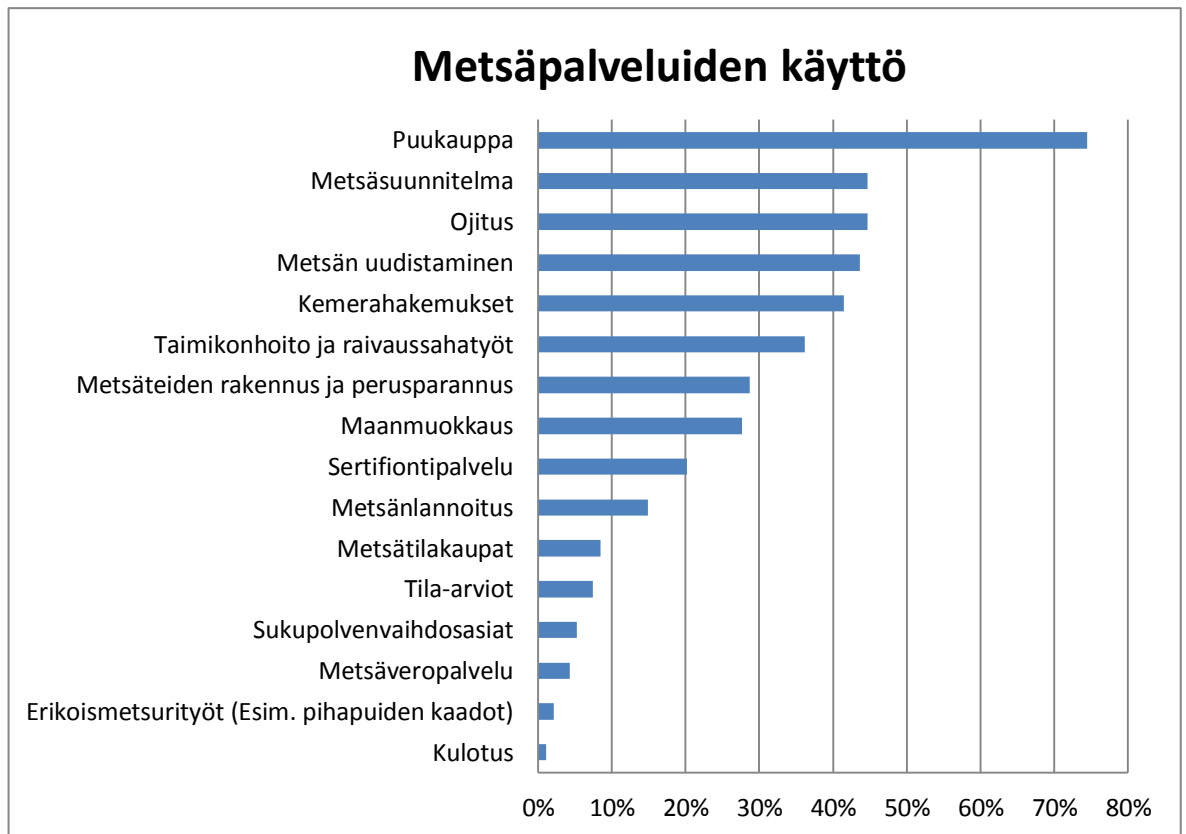
8.4 Metsäpalveluiden käyttö

Kyselyssämme halusimme selvittää, millaisia metsäpalveluita vastaajat käyttävät. Luettelimme yleisimmin käytetyt metsäpalvelut valmiiksi, jolloin omat käytettävät palvelut oli helppo valita ja kyselyn täyttäminen sujui jouhevasti. Luonnollisesti kyselyssä oli mahdollista valita useita eri vaihtoehtoja. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi vastaajan oli mahdollisuus täydentää metsäpalvelu, jota emme ole osanneet huomioida. Metsäpalveluvaihtoehtoina luettelimme puukaupan, metsäsuunnitelman, ojituksen, metsän uudistamisen, kemerahakemukset, taimikonhoito-

ja raivaussahatyöt, metsäteiden rakennuksen ja perusparannuksen, maanmuokkauksen, sertifiointipalvelun, metsänlannoituksen, metsätilakaupat, tila-arviot, sukupolvenvaihdosasiat, metsäveropalvelut, erikoismetsurityöt ja kulotuksen.

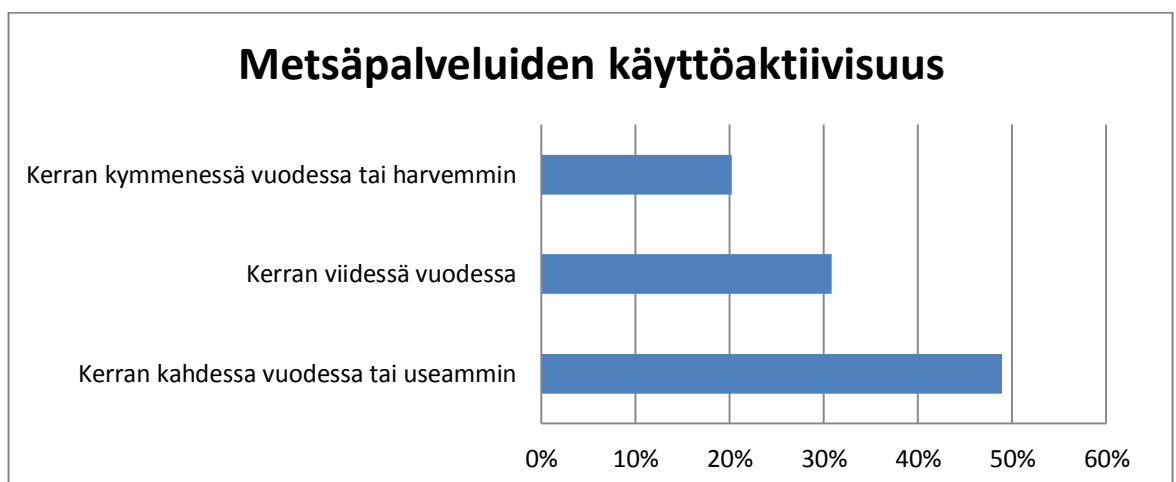
Eniten metsäpalveluita käytetään puukauppa-asioissa, sillä kuten kuvio 6 osoittaa 75 % vastaajista käyttää palveluita tehdessään puukauppaa. 45 prosenttia käyttää palveluita metsäsuunnitelma-asioissa. Tässä vaiheessa vastausten tarkastelussa esiintyy ristiriitaisuutta, sillä kuten aikaisemmin esitettiin, vastaajista 65 % ilmoitti omistavansa ajantasaisen metsäsuunnitelman, mutta vain 45 % vastaajista ilmoittaa käyttävänsä metsäpalveluita metsäsuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä. Kaikki kysymykset on pyritty esittämään mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti, joten emme usko ristiriitaisen vastausten johtuvan kysymysten asettelusta. Luultavasti vastausten ristiriitaisuus johtuu siitä, että metsätalouden termistö ei ole täysin hallussa tai kysymyksiin on vastattu huolimattomasti.

Ojituspalvelua vastaajista on ilmoittanut käyttävänsä 45 %, metsän uudistamispalveluita 44 %, kemerahakemuspalveluita 42 %, taimikonhoito- ja raivaussahatyöpalveluita 36 %, Metsäteiden rakennus ja perusparannuspalveluita 29 %, maanmuokkauspalveluita 28 % ja sertifiointipalveluita 20 %. Vastaajista 15 % on vastannut käyttävänsä palveluita metsän lannoittamiseen, 9 % metsätilakauppoihin, 7 % tila-arvioihin, 5 % sukupolvenvaihdosasioihin, 4 % metsäveropalveluihin, 2 % erikoismetsurityöihin ja 1 % kulotukseen. Kukaan vastaajista ei ollut täydentänyt lisää metsäpalveluita.

kuvio 6. Metsäpalveluiden käyttö

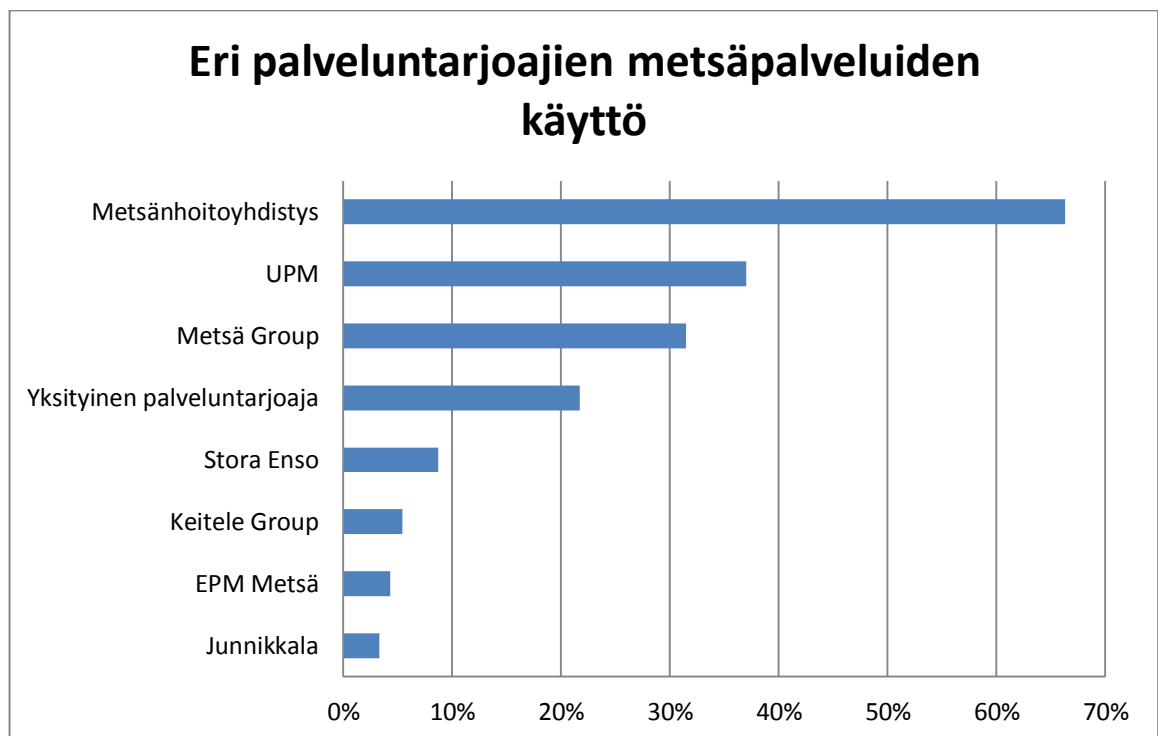
Metsäpalveluiden käyttöasteesta kysyttäessä, 20 % vastasi käyttävänsä metsäpalveluita kerran kymmenessä vuodessa tai tätäkin harvemmin. Vastaaajista 31 % käyttää metsäpalveluita keskimäärin kerran viidessä vuodessa. Kerran kahdessa vuodessa tai useammin metsäpalveluita käyttää 49 % vastaajista. Tulokset ovat tarkasteltavissa kuviosta 7.

kuvio 7. Metsäpalveluiden käyttöaktiivisuus

Halusimme tiedustella maatalousyrittäjiltä, millaisiksi he kokevat metsäpalveluiden hinnat. Vastaajista 32 % koki metsäpalveluiden hintojen olevan kohdillaan. 22 % oli taas sitä mieltä että hinnoittelua tulisi tarkistaa. Kuitenkin iso osa vastaajista, 46 % ei osannut ottaa asiaan mitään kantaa.

Listasimme kyselyymme kaikki alueella toimivat metsäpalveluiden tuottajat ja kysyimme kenen metsäpalveluita kyselyn vastaajat käyttävät. Luonnollisesti vaihtoehtoja oli mahdollista valita useita. Kuten taulukosta 8 näkee, eniten vastaajien keskuudessa suositaan metsänhoitoyhdistyksen palveluita, sillä 66 % on vastannut käyttävänsä heidän palveluitaan. Vastaajista 37 % käyttää UPM Kymmenen palveluita, 32 % Metsä Groupin, 9 % Stora Enson, 5 % Keitele Groupin ja 4 % EPM Metsän palveluita. Lisäksi 22 % vastaajista on ilmoittanut käyttävänsä jonkin yksityisen palveluntarjoajan metsäpalveluita.

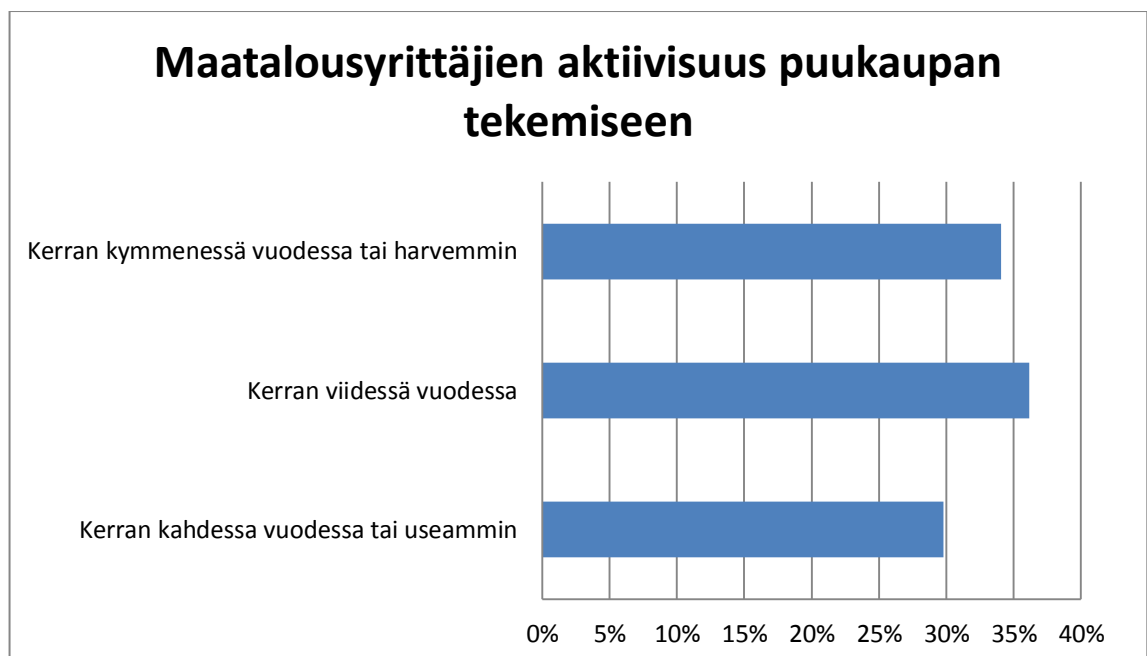
kuvio 8. Eri palveluntarjoajien metsäpalveluiden käyttö

Lisäksi halusimme tietää, millaisessa roolissa palveluntarjoajien kilpailutus on vastaajien keskuudessa. Vastaajista 14 % ilmoitti kilpailuttavansa palveluntarjoajat joka kerta ennen palveluiden ostopäätöstä. 31 % taas vastasi, ettei koskaan kilpai-

luta palveluntarjoajia keskenään. Vastanneista 55 % ilmoitti tekevänsä kilpailutusta satunnaisesti.

Tutkimuksessamme halusimme kartoittaa mm sitä, olisiko uusille metsäpalvelutarjoajille markkinoilla kysyntää. Kyselyyn vastanneista 95 % oli sitä mieltä, että palveluntarjoajia on riittävästi. 5 % vastanneista oli sitä mieltä että uusille palveluntarjoajille olisi tarvetta. Tarvetta koetaan olevan erityisesti metsuritöissä ja puutavaran lähikuljetuksessa. Lisäksi yksi vastaajista oli heittänyt ilmoille toiveen siitä, että urakoitsijat voisivat itse markkinoida palveluitaan paremmin.

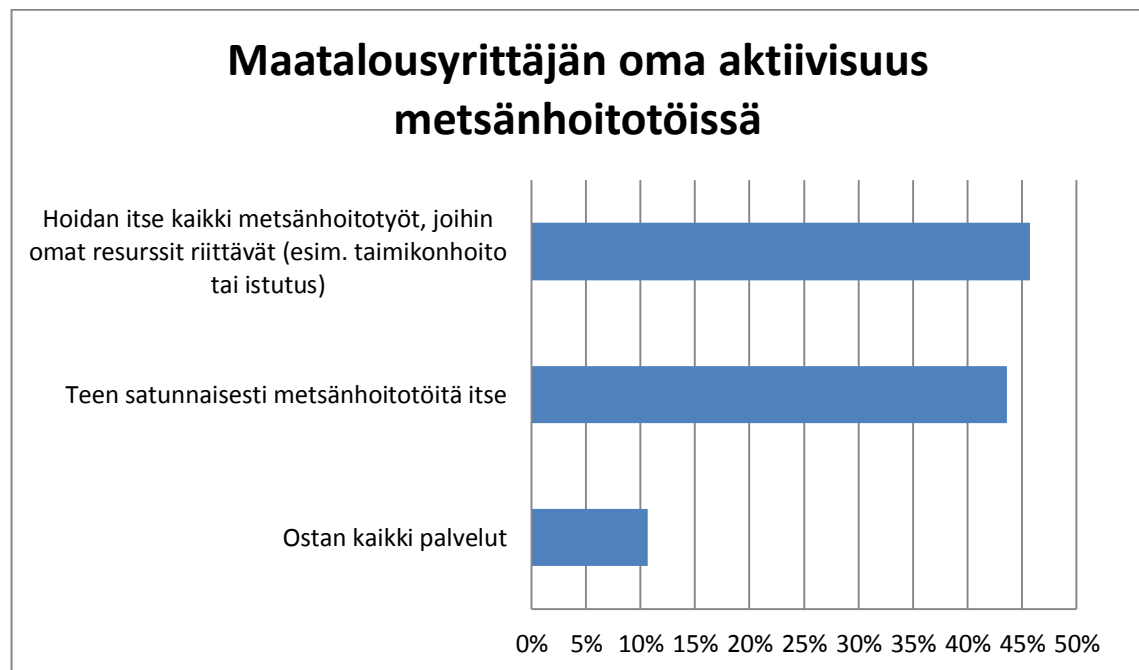
Kysyimme, kuinka usein kyselymme kohderyhmä tekee puukauppaa. Vastaukset ovat tulkittavissa kuviosta 9. Vastaajista 34 % tekee puukauppaa kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. 36 % kerran viidessä vuodessa ja 30 % kerran kahdessa vuodessa tai useammin. Kaikkiaan vastaajista 35 % on ilmoittanut, että hakkuutulot vaikuttavat rästissä olevien hoitotoimenpiteiden suorittamiseen. Enemmistö eli 65 % on ilmoittanut, että hakkuutulot eivät ole yhteydessä suoritettaviin hoitotoimenpiteisiin, eikä niiden ajankohtaan.

kuvio 9. Maatalousyrittäjien aktiivisuus puukaupan tekemiseen

Metsänomistajien oma aktiivisuus metsänhoitotöissä vaihtelee radikaalisti eri yksilöiden ja yhteisöjen välillä. Tämän vuoksi olemme kiinnostuneita, miten aktiivisesti kohderyhmämme hoitaa omia metsiään. Vastausvaihtoehtoja annoimme kolme kappaletta. Ääripäät toisistaan eli kaikkien palveluiden ostaminen ja äärimmäinen aktiivisuus, jolloin kaikki metsänhoitotyöt johon omat resurssit riittävät hoidetaan itse. Lisäksi vaihtoehtona annoimme metsänhoitotöiden satunnainen suorittaminen itse.

Kuten kuvioista 10 näkee, vastaajista 11 % ostaa kaikki palvelut, eikä suorita itse mitään metsänhoitotöitä. 44 % Tekee satunnaisesti itse metsänhoitotöitä. 46 % hoitaa itse kaikki ne metsänhoitotyöt, joihin omat resurssit riittävät (esim. taimikonhoito tai istutus).

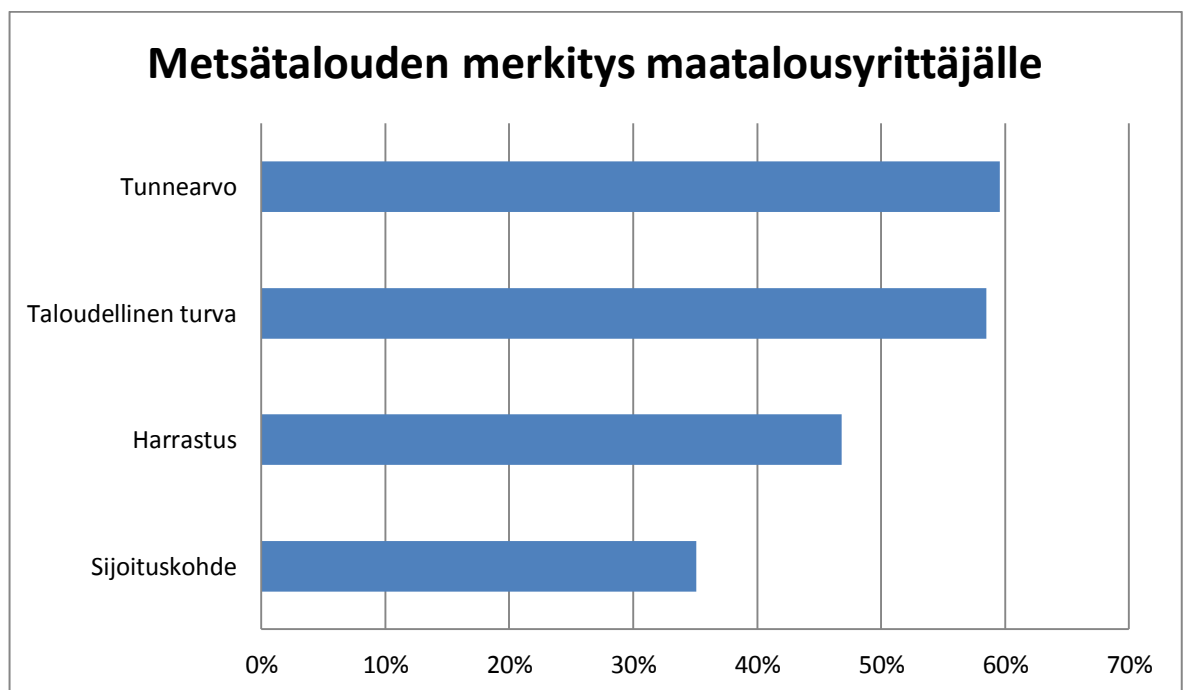
kuvio 10. Maatalousyrittäjän oma aktiivisuus metsänhoitotöissä

8.5 Metsätalouden merkitys

Metsätalouden tuottavuus ja sen seurauksena myös metsätalouden merkitys on muuttunut maatalousyrittäjän näkökulmasta. Aikaisemmin metsästä saatavilla tuotoilla tehtiin suuri osa maatalouden investoinneista. Nykypäivän maatalouden investoinnit ovat kooltaan ja arvoltaan niin valtavia, että niiden rahoittaminen pelkästään metsätalouden avulla on käytännössä mahdotonta. Kysyimmekin kohderyh-

mältämme, millainen on metsätalouden merkitys heille. Vastaukset löytyvät kuvista 11. Annoimme vastaajille mahdollisuuden valita useamman vaihtoehdon ja tätä mahdollisuutta oli hyödynnetty ahkerasti. Metsätalous merkitsee yrittäjille samanaikaisesti montaa asiaa.

Metsätalouteen liittyy paljon tunnearvoa. Suurimpana syynä tähän varmasti se, että usein metsätilat siirtyvät suvussa eteenpäin sukupolvelta toiselle. Vastaajista 60 % kokee että metsätaloudella on heille tunnearvoa. 59 % kokee sen taloudelliseksi turvaksi. 47 % on vastannut sen olevan heille harrastus. 35 % se on sijoituskohde. Metsätalous voi olla kaikkea tätä yhtäaikaisesti. Emme olleet vastauksista oikeastaan juurikaan yllättyneitä, sillä tiesimme entuudestaan että etenkin maatalousyhteisössä metsätaloudella on merkittävä arvo.

kuvio 11. Metsätalouden merkitys maatalousyrittäjille

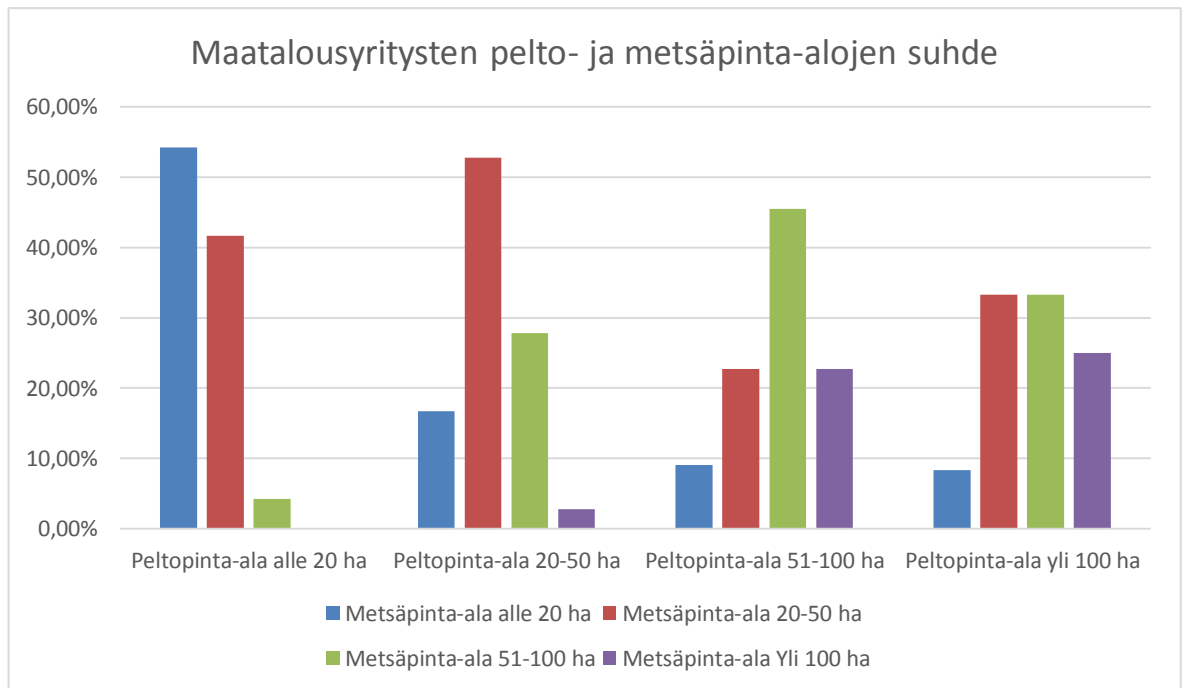
9 RISTIIN VERTAILU

9.1 Vastaaajien ristiin vertailu

Ristiin vertailun tavoitteena on saada selville, miten eri asiat vaikuttavat maatalousyrittäjien käyttäytymiseen metsäasioissa ja metsäpalveluiden käytössä. Ristiin vertailun avulla pyrimme saamaan selville esimerkiksi sitä, millä tavalla tilan koko vaikuttaa metsäpalveluiden käyttöön ja kuinka aktiivisia pienten tilojen yrittäjät ovat verrattaessa suurten tilojen yrittäjiin. Ristiin taulukoinnin avulla pyrimme siis ratkomaan määrittämiämme tutkimusongelmia.

9.2 Perustiedot

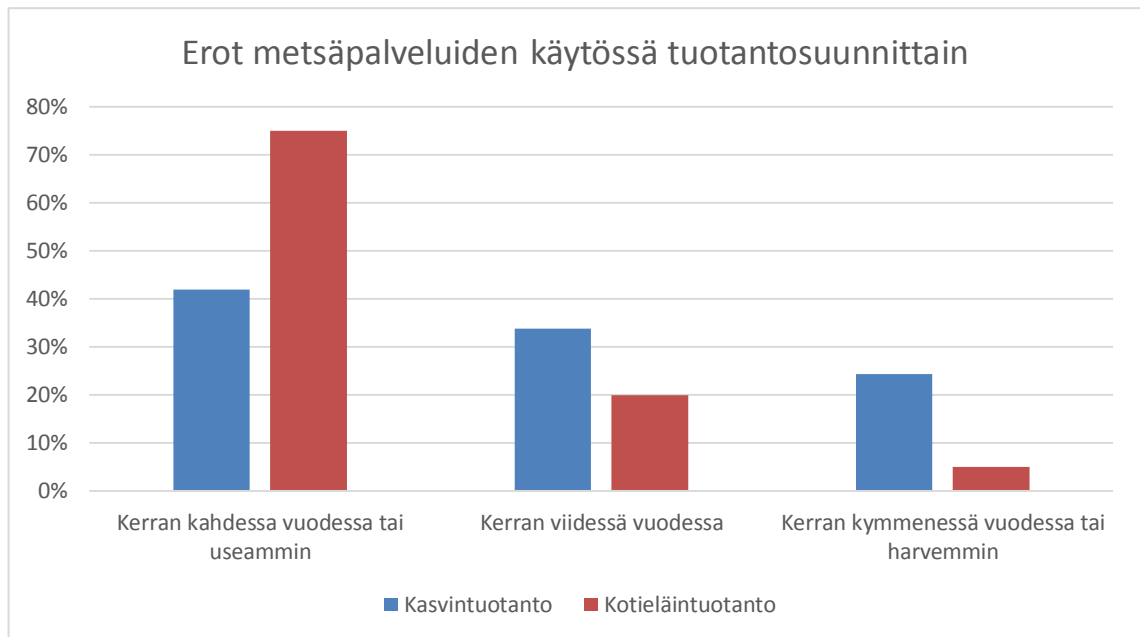
Metsä- ja peltopinta-aloja vertailtaessa huomio kiinnittyy erityisesti siihen, että alle 100 peltohehtaaria viljelevillä yrityksillä oli selvästi suurimmalla osalla saman verran metsäpinta-alaa kuin peltopinta-alaa. Kuten kuviosta 12 voimme huomata, alle 20 peltohehtaarin maatalousyrityksistä 54 prosentilla oli myös saman verran metsäpinta-alaa. 20–50 peltohehtaarin maatalousyrityksillä 53 prosentilla oli myös saman verran metsää. 51–100 peltohehtaarin yrityksillä 46 prosentilla oli metsäpinta-alaa yhtä paljon kuin peltopinta-alaa. Poikkeuksen tekee kuitenkin yli 100 peltohehtaarin maatalousyritykset. Näillä yrityksillä metsäpinta-alat vaihtelevat alle 20 hehtaarista yli sataan hehtaariin. Vain 25 prosentilla yli sadan peltohehtaarin yrityksistä on myös yli 100 hehtaaria metsää.

kuvio 12. Maatalousyrittäjien pelto- ja metsäpinta-alojen suhde

Ristiin vertailun avulla halusimme selvittää onko päätuotantosuuntien välillä eroja metsäpalveluiden käytössä. Niistä vastaajista, jotka ovat ilmoittaneet päätuotantosuunnakseen kotieläintuotannon 75 % käyttää metsäpalveluita kerran kahdessa vuodessa tai useammin, 20 % kerran viidessä vuodessa ja 5 % kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Niistä vastaajista, jotka ovat ilmoittaneet päätuotantosuunnakseen kasvintuotannon 42 % käyttää metsäpalveluita kerran kahdessa vuodessa tai useammin, 34 % kerran viidessä vuodessa ja 24 % kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Tulokset ovat tarkasteltavissa kuviosta 13.

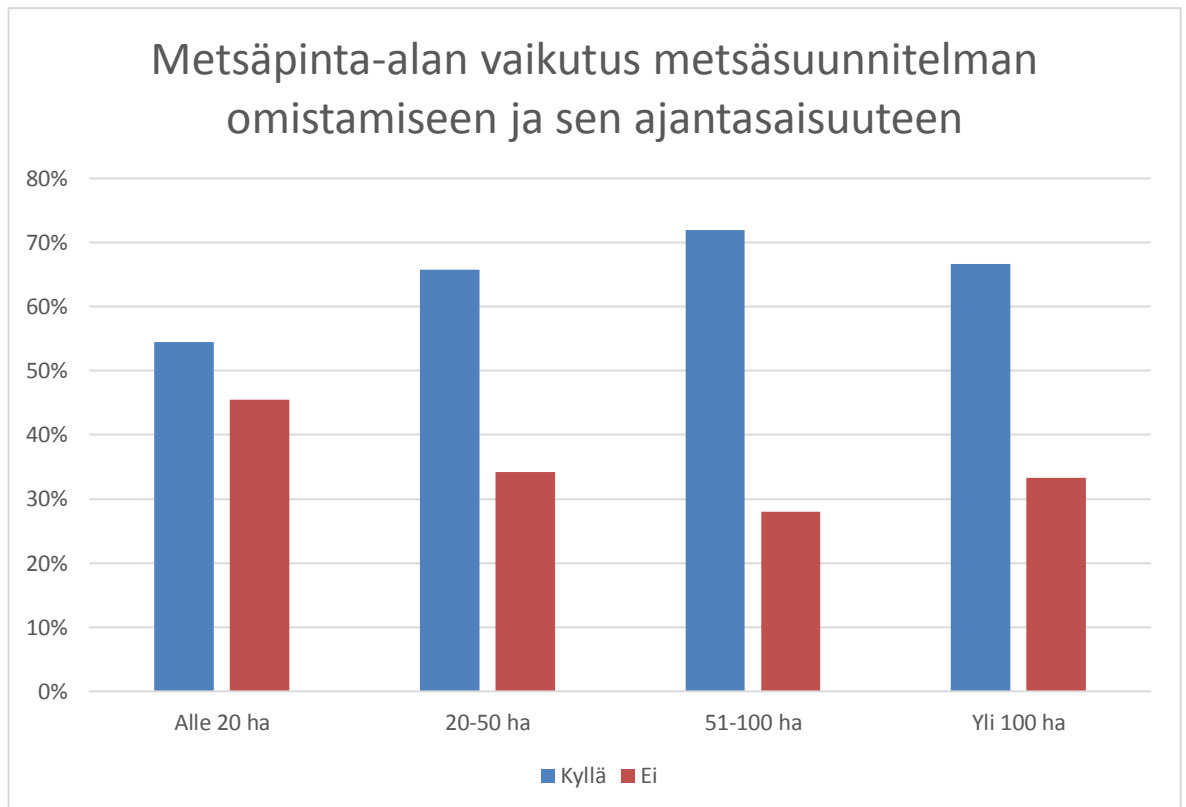
Päätuotantosuunnaltaan kotieläintuotantoa harjoittavat ovat aktiivisempia käyttämään metsäpalveluita kuin kasvintuotantoa harjoittavat. Mahdollisesti tämä voi johtua siitä, että kotieläintuotannon ydinprosessiin kuluu enemmän aikaa ja se on luonteeltaan sitovampaa. Tällöin herkemmin ulkoistetaan työt, jotka eivät kuulu tuotantosuunnan ydinprosessiin.

kuvio 13. Erot metsäpalveluiden käytössä tuotantosunnittain

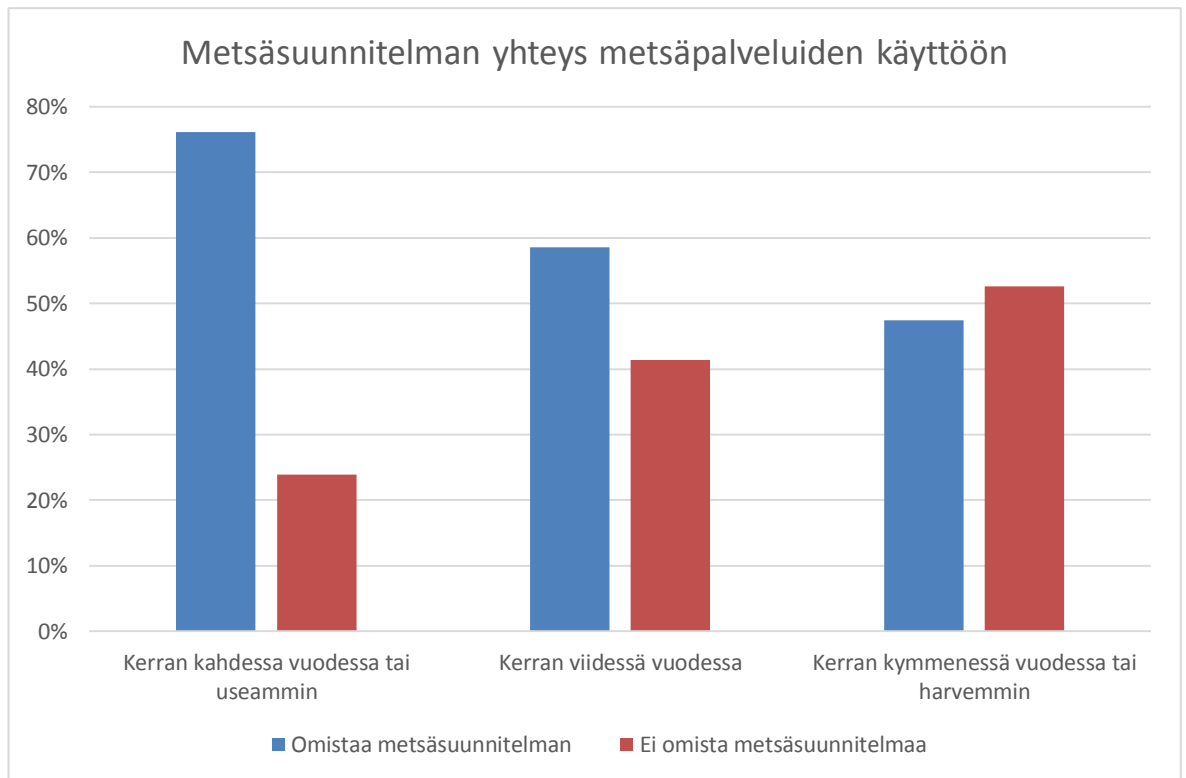
9.3 Metsäsuunnitelman vaikutus metsäpalveluiden käyttöön

Halusimme selvittää onko maatalousyrityksen metsäpinta-alalla yhteyttä metsäsuunnitelman omistamiseen ja sen ajantasaisuuteen. Kuvion 14 avulla huomataan, että jokaisessa metsäpinta-ala luokassa yli puolella vastaajista on ajantasainen metsäsuunnitelma. Kuten arvata saattoikin, pienillä metsäpinta-aloilla vastausten ero on pienin. Alle 20 hehtaarin metsäpinta-alan luokassa 55 prosentilla on ajantasainen metsäsuunnitelma ja 45 prosenttia ilmoittaa, ettei omista suunnitelmaa. Metsäpinta-alan kasvaessa erot metsäsuunnitelman omistamisessa kasvavat. 20–50 hehtaaria metsää omistavista maatalousyrityksistä 66 prosenttia ilmoitti omistavansa ajantasaisen metsäsuunnitelman. Kaikista eniten ajantasaisia metsäsuunnitelmia on 51–100 hehtaaria metsää omistavilla maatalousyrityksillä. Näistä yrityksistä 72 prosenttia ilmoittaa omistavansa metsäsuunnitelman. Yli 100 hehtaaria omistavilla maatalousyrityksillä ajantasaisen metsäsuunnitelmien määrä on 67 prosenttia. Yli 100 hehtaaria metsää omistavien yritysten ei metsäsuunnitelman omistavien määrä yllättää. 33 prosenttia ilmoittaa, ettei omista metsäsuunnitelmaa. Metsien hoitamisen ja metsästä saatavan parhaan hyödyn kannalta olisi tärkeätä, että tämän kokoisilta metsätiloilta löytyisi ajantasainen metsäsuunnitelma.

kuvio 14. Metsäpinta-alan vaikutus metsäsuunnitelman omistamiseen ja sen ajantasaisuuteen

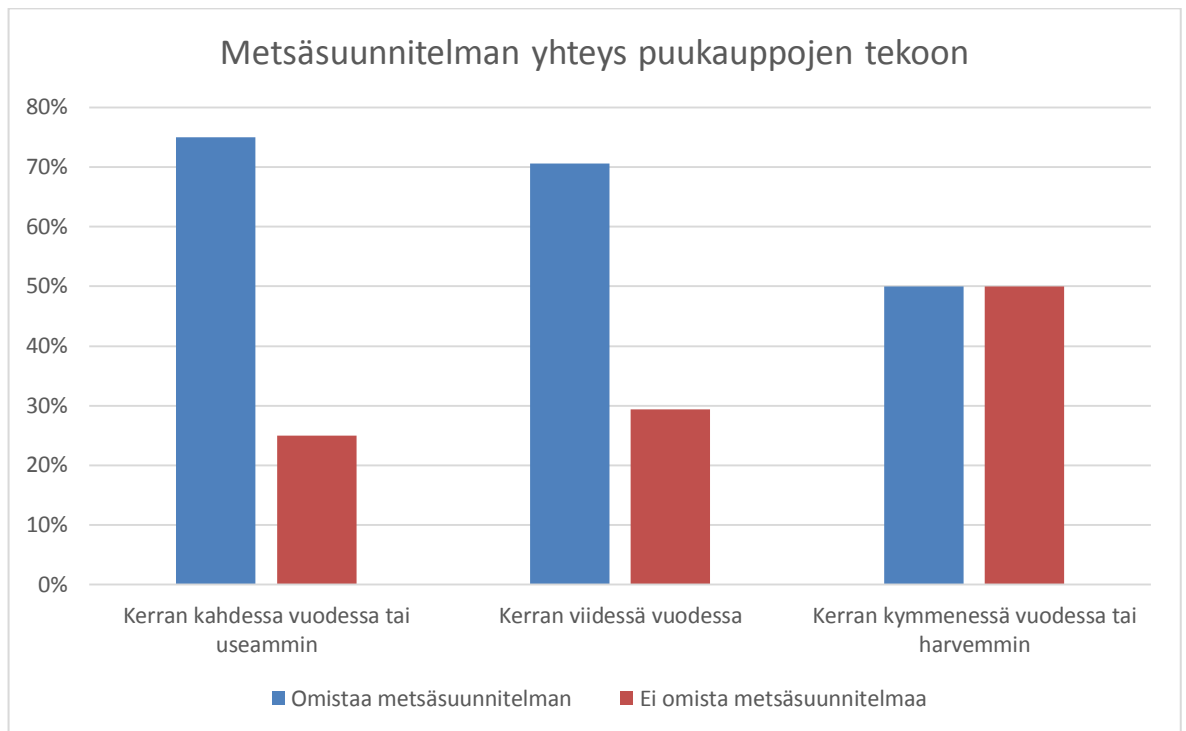
Tutkimuksessamme pyrimme selvittämään, onko ajantasaisen metsäsuunnitelman omistamisella vaikutusta metsäpalveluiden käyttöaktiivisuuteen. Saadut vastaukset näkyvät kuviossa 15. Kuviota tarkasteltaessa huomataan, että aktiivisemmin metsäpalveluita käyttävät ne joilta löytyy ajantasainen metsäsuunnitelma. Kerran kahdessa vuodessa tai useammin metsäpalveluita käyttää metsäsuunnitelman omistavista maatalousyrittäjistä 76 prosenttia. Metsäsuunnitelman omistavista yrittäjistä metsäpalveluita kerran viidessä vuodessa käyttää 59 prosenttia ja kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin 47 prosenttia.

kuvio 15. Metsäsuunnitelman yhteys metsäpalveluiden käyttöön

Tutkimuksessa saatujen vastausten perusteella voimme todeta, että ne jotka omistavat metsäsuunnitelman, käyttävät myös metsäpalveluita useammin. Metsäpinta-alan pieneneminen vaikuttaa osittain siihen, että kerran viidessä vuodessa palveluita käyttävien ero pienenee suunnitelman omistavien ja ei omistavien välillä.

Vertailimme tutkimuksessa sitä, onko ajantasaisen metsäsuunnitelman omistamisella yhteyttä metsien hakkuisiin. Kuvioista 16 näemme, että 75 prosenttia metsäsuunnitelman omistavista maatalousyrittäjistä tekee puukauppaa kerran kahdessa vuodessa tai useammin. Kun tarkastelemme kerran viidessä vuodessa puukauppaa tekevien metsäsuunnitelmien omistamista, erot jo tasoittuvat. Tässäkin ryhmässä kuitenkin 71 % ovat niitä, jotka omistavat ajantasaisen metsäsuunnitelman. Kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin puukauppaa tekevien ryhmässä metsäsuunnitelman omistamattomia on jo yhtä paljon kuin sen omistaviakin. Tutkimuksen perusteella voimme todeta, että ne jotka omistavat suunnitelman ovat myös aktiivisia tekemään puukauppaa. Näin ollen voidaan myös olettaa, että metsäsuunnitelmassa olevia hakkuehdotuksia myös noudatetaan.

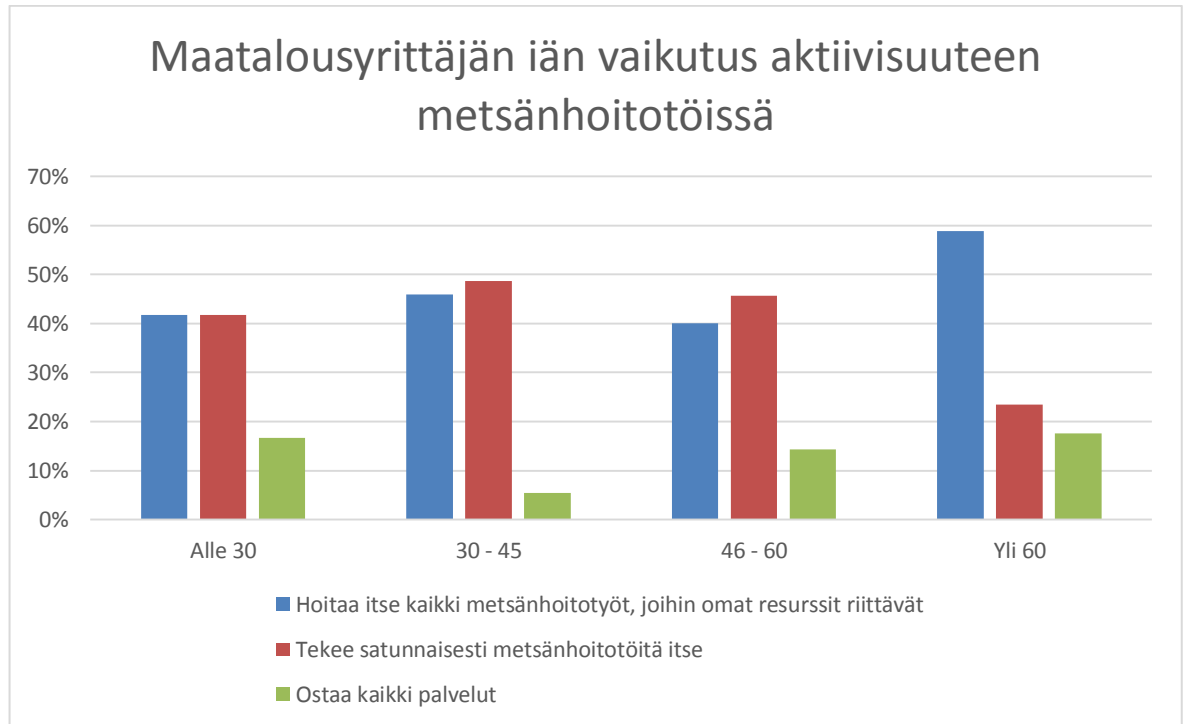

kuvio 16. Metsäsuunnitelman yhteys puukauppojen tekoon

9.4 Maatalousyrittäjän aktiivisuus metsänhoitotöissä

Tutkimuksessamme halusimme selvittää maatalousyrittäjien omaa aktiivisuustasoa metsänhoidollisissa asioissa. Kuvio 17 selviää, millä tavalla maatalousyrittäjän ikä vaikuttaa omaan aktiivisuuteen metsänhoitotöissä. Alle 30-vuotiaista vastaajista 16 prosenttia ilmoittaa ostavansa kaikki tarvitsemansa metsäpalvelut. Tästä ikäluokasta 42 prosenttia ilmoittaa tekevänsä satunnaisesti metsänhoitotöitä itse ja vastaajista saman verran ilmoittaa tekevänsä itse kaikki mahdolliset metsänhoitotyöt. 30–45 vuotiaista maatalousyrittäjistä vain viisi prosenttia ilmoittaa ostavansa kaikki palvelut metsänhoitoon. Tämän ikäluokan vastaajista 49 prosenttia ilmoitti tekevänsä satunnaisesti metsänhoitotöitä sekä 46 prosenttia vastasi tekevänsä kaikki mahdolliset metsänhoitotyöt itse. 46–60 vuotiaista maatalousyrittäjistä 14 prosenttia kertoo ostavansa kaikki metsäpalvelut, 46 prosenttia tekee satunnaisesti metsänhoitotöitä itse ja 40 prosenttia kertoo tekevänsä kaiken mahdollisen itse. Yli 60-vuotiaista maatalousyrittäjistä 18 prosenttia kertoo ostavansa kaikki palve-

lut, 24 prosenttia tekee satunnaisesti metsänhoitotöitä, mutta jopa 59 prosenttia kertoo tekevänsä kaiken mahdollisen itse.

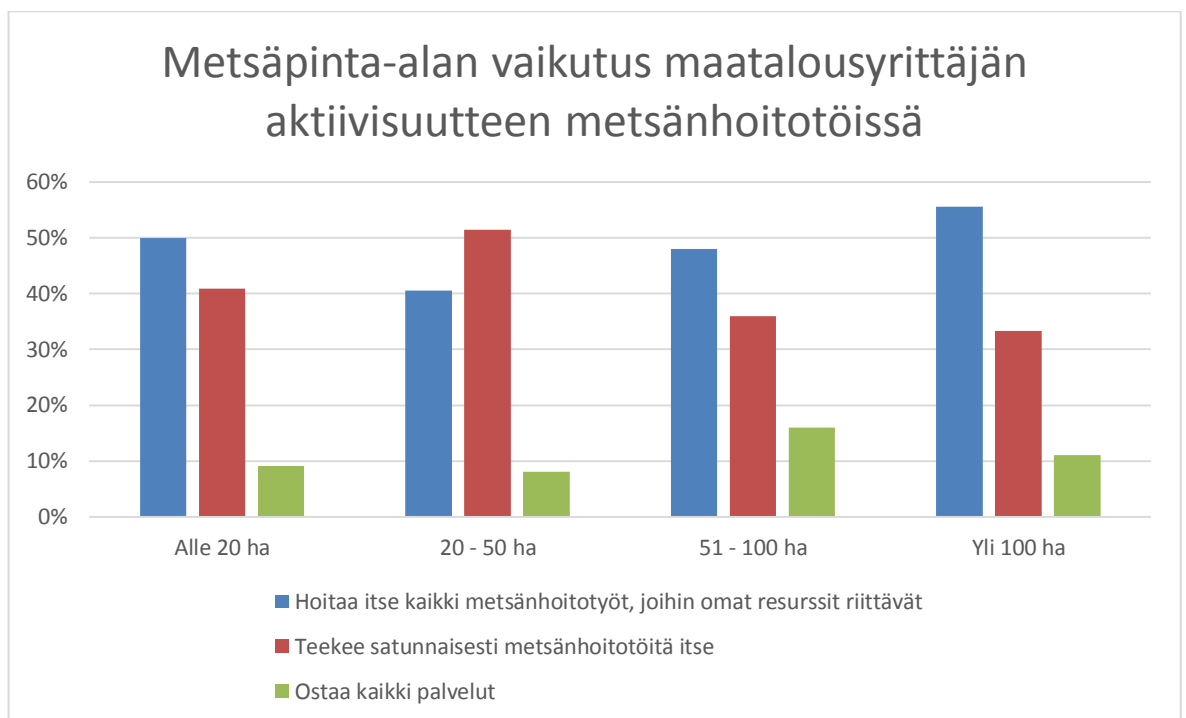

kuvio 17. Maatalousyrittäjän iän vaikutus aktiivisuuteen metsänhoitotöissä

Kyselyn jokaisessa ikäryhmässä oli lähes saman verran niitä henkilöitä, jotka ilmoittivat ostavansa kaikki metsäpalvelut. Yllättävänä koimme sen, että 30–45 vuotiaiden ikäryhmä käyttää kaikista vähiten metsäpalveluita. Olisi voinut ajatella, että juuri tämä ikäryhmä ostaisi palveluita kaikkein innokkaimmin. Odotettavastikin yli 60–vuotiaat maatalousyrittäjät olivat kaikkein aktiivisimpia tekemään metsänhoitotöitä itse.

Selvitimme tutkimuksessa onko metsäpinta-alan määrällä yhteyttä maatalousyrittäjien aktiivisuuteen metsänhoitotöissä. Kuviosta 18 näemme, että alle 20 hehtaaria metsää omistavista maatalousyrittäjistä yhdeksän prosenttia vastasi ostavansa kaikki palvelut, 41 prosenttia vastasi tekevänsä satunnaisesti metsähoitotöitä itse ja 50 prosenttia vastasi tekevänsä kaiken mahdollisen itse. Maatalousyrittäjistä, joilla on 20–50 hehtaaria metsää kahdeksan prosenttia ilmoitti ostavansa kaikki

mahdolliset metsäpalvelut metsänhoitotöihin. Tässä pinta-alaryhmässä 51 prosenttia ilmoitti tekevänsä satunnaisesti metsänhoitotöitä itse, ja 41 prosenttia kertoi tekevänsä kaiken mahdollisen itse. 51–100 Hehtaaria metsää omistavista yrittäjistä 16 prosenttia kertoi ostavansa kaikki metsänhoitoon liittyvät työt, 36 prosenttia ilmoitti tekevänsä satunnaisesti metsänhoitotöitä itse ja 48 prosenttia ilmoitti tekevänsä kaikki mahdolliset metsänhoitotyöt itse. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista yrittäjistä 11 prosenttia ilmoitti ostavansa kaikki metsänhoitotyöt metsäpalveluiden tarjoajalta, 33 prosenttia ilmoitti tekevänsä satunnaisesti metsänhoitotöitä itse ja 56 prosenttia kertoi tekevänsä kaiken mahdollisen itse.

kuvio 18. Metsäpinta-alan vaikutus maatalousyrittäjän aktiivisuuteen metsänhoitotöissä

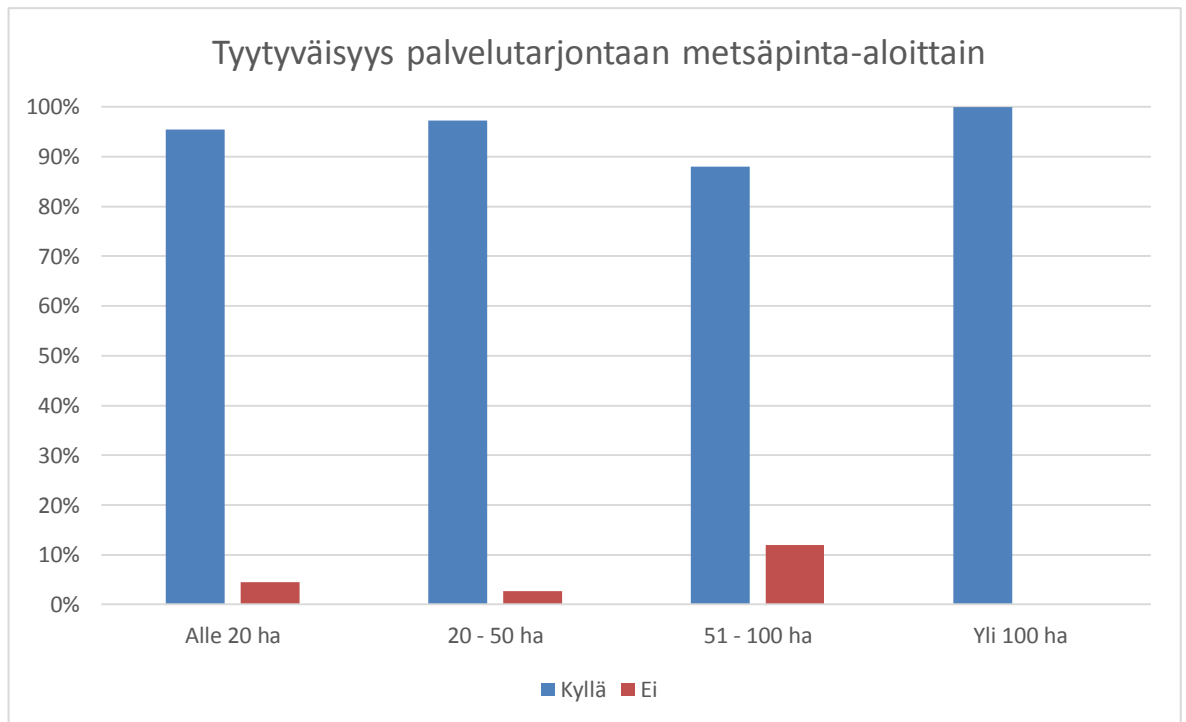
Vastauksista yli sadan hehtaarin metsätilat yllättivät metsänhoitoaktiivisuudellaan. Luultavasti tämä johtuu siitä, että isoilla tiloilla on hyvä konekanta, jolloin esimerkiksi maanmuokkaukset onnistuvat omalla kalustolla ja aktiivisimmilla on jopa oma korjuukalusto. Lisäksi suurin osa yli sata hehtaaria metsää omistavista yrittäjistä on päätoimisia maatalousyrittäjiä ja näin ollen päätuotantosuunnan rauhallisina aikoina saattaa aikaa riittää metsänhoitotöille paremmin. Maatalousyrittäjien oma-

toimisuus metsänhoitotöissä on yllättävän aktiivista, ja jokaisessa pinta-alaryhmässä omatoimisuuden osuus on huomattava. Suurimmaksi metsäpalveluiden ostajaksi tutkimuksessa osoittautuivat 51–100 hehtaaria metsää omistavat maatalousyrittäjät.

9.5 Metsäpalveluiden tarjonta

Tutkimuksessamme halusimme selvittää, olisiko Kauhavan alueella mahdollisesti alitarjontaa metsäpalveluiden tuottajista. Kuten jo aiemmassa kappaleessa selvisi, vain viisi prosenttia kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että Kauhavalla on liian vähän palveluntarjoajia. Valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että palveluntarjoajia on riittävästi tarjolla, mutta pieni osa vastaajista kuitenkin ilmoitti kaipaavansa uusia palveluntarjoajia. Mielenkiintomme heräsi ja halusimme selvittää, millaisia ovat nämä tilat, joiden mielestä palveluntarjonnassa olisi parannettavaa.

Kuviosta 19 selviää, että kaikki yli 100 hehtaaria metsää omistavat maatalousyritykset ovat tyytyväisiä Kauhavan palvelutarjontaan. 51–100 Hehtaaria metsää omistavista yrityksistä 12 prosenttia ei ole tyytyväisiä Kauhavan alueen metsäpalvelutarjontaan. Yrityksistä, joilla on metsää 20–50 hehtaaria, kolme prosenttia ilmoitti palvelutarjonnan olevan riittämätön heidän tarpeilleen. Alle 20 hehtaaria metsää omistavista yrityksistä viisi prosenttia eivät olleet tyytyväisiä metsäpalvelutarjontaan Kauhavalla.

kuvio 19. Tyytyväisyys palvelutarjontaan metsäpinta-aloittain

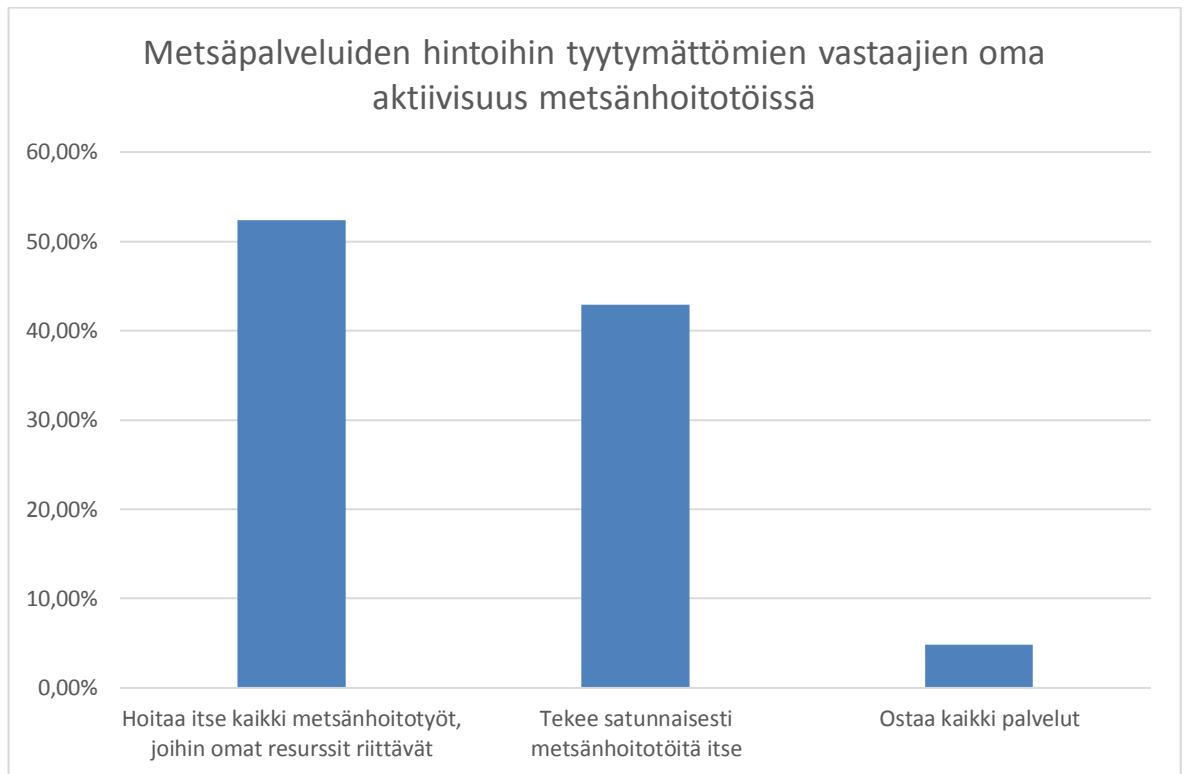
Kuvion 19 avulla voimme todeta, että suurilla yli 100 hehtaaria metsää omistavilla yrityksillä ei ole tarvetta uusille palveluntarjoajille. Eniten tyytymättömyyttä esiintyy 51–100 hehtaarin tiloilla. Alle 50 hehtaarin metsätiloilla tyytymättömiä löytyy vain muutamia prosentteja. Tämän tutkimuksen perusteella ei uudelle metsäpalveluntarjoajalle olisi alueella riittävästi kysyntää.

9.6 Tyytymättömyys metsäpalveluiden hintoihin

Aiemmassa kappaleessa selvisi, että 22 prosenttia kyselyyn vastanneista ei ollut tyytyväisiä metsäpalveluiden hintoihin. Halusimme selvittää tarkemmin hintoihin tyytymättömien vastaajien käyttäytymistä metsäpalveluiden käytössä. Selvitimme metsäpalveluiden hintoihin tyytymättömien vastaajien omatoimisuutta metsänhoitotöissä sekä metsäpalveluiden käyttöaktiivisuutta.

Kuviosta 20 näemme, että 52 prosenttia metsäpalveluiden hintoihin tyytymättömistä maatalousyrittäjistä hoitaa kaikki mahdolliset metsänhoitotyöt itse. Hintoihin tyy-

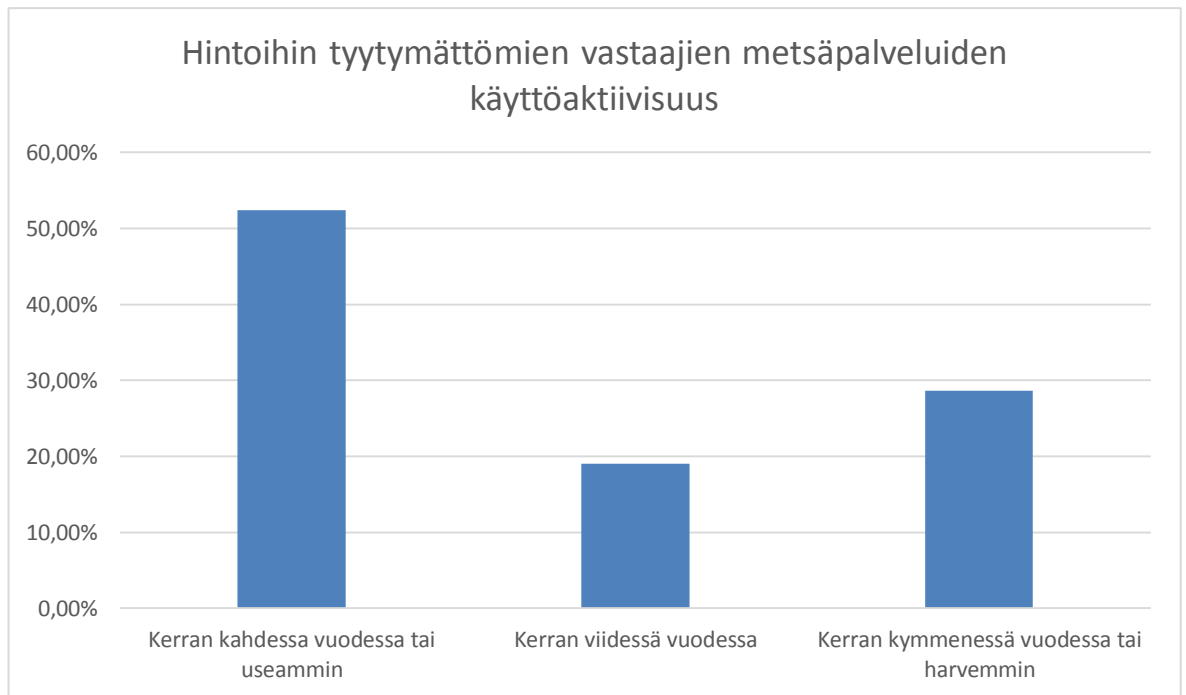
tymättömistä yrittäjistä 43 prosenttia tekee satunnaisesti metsänhoitotöitä itse, ja viisi prosenttia ostaa kaikki palvelut.

kuvio 20. Metsäpalveluiden hintoihin tyytymättömien oma aktiivisuus metsänhoitotöissä

Kuvion 20 vastauksista näemme, että hintoihin tyytymättömät maatalousyrittäjät ovat itse todella aktiivisia metsänhoitotöissä. Viisi prosenttia hintoihin tyytymättömistä vastaajista ilmoittaa ostavansa kaikki palvelut. Tyytymättömydestään huolimatta he ovat kuitenkin päätyneet syystä tai toisesta käyttämään palveluita.

Metsäpalveluiden hintoihin tyytymättömien maatalousyrittäjien vastaukset koskien metsäpalveluiden käyttöaktiivisuutta näemme kuvioista 21. Vaikka osa maatalousyrittäjistä on ollut tyytymättömiä metsäpalveluiden hintoihin, kuitenkin 52 prosenttia hintoihin tyytymättömistä ilmoittaa käyttävänsä metsäpalveluita kerran kahdessa vuodessa tai useammin. 19 Prosenttia yrittäjistä käyttää metsäpalveluita kerran viidessä vuodessa ja 29 prosenttia kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin.

kuvio 21 Hintoihin tyytymättömien vastaajien metsäpalveluiden käyttöaktiivisuus

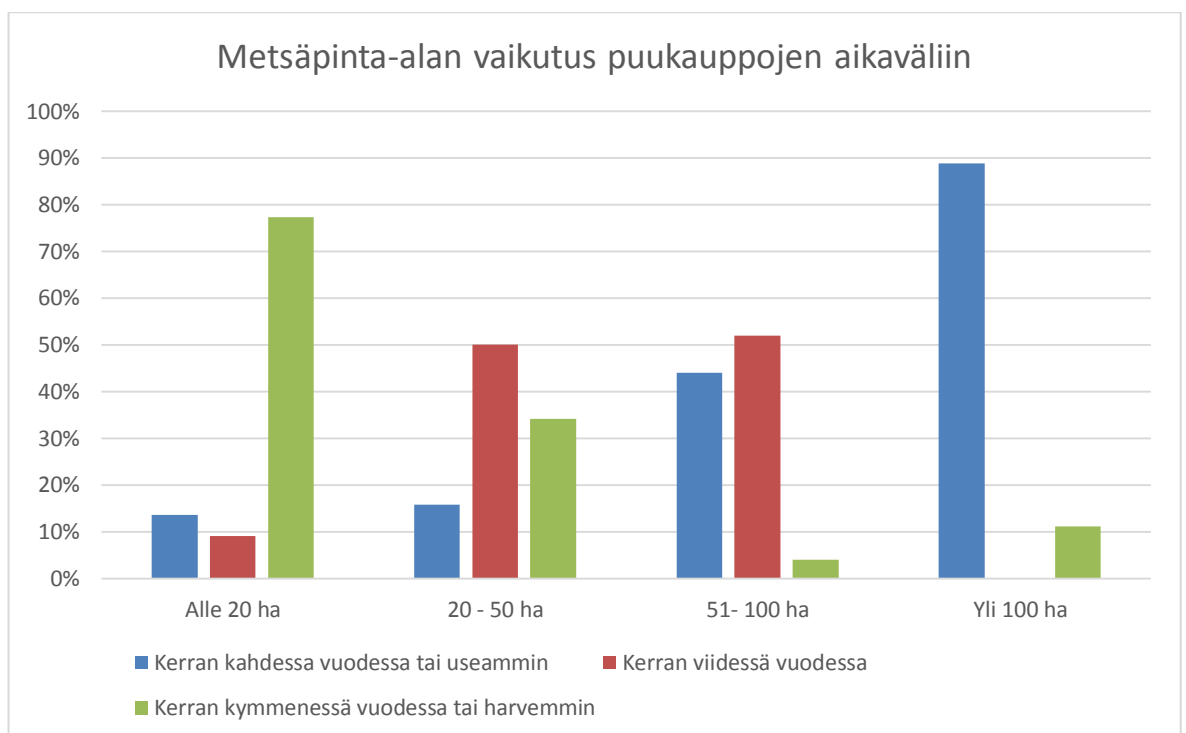
Tulosten perusteella hintoihin tyytymättömistä maatalousyrittäjistä suurin osa käyttää metsäpalveluita kuitenkin todella usein. Syynä luultavasti se, että omat taidot, resurssit tai aika eivät riitä metsänhoitotöiden tekemiseen ja tämän vuoksi palvelut on ostettava ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Lisäksi kyseessä voi olla yleinen tyytymättömyys nykypäivän hintatasoon.

9.7 Metsänhoitoaktiivisuus

Tutkimuksessamme selvitimme maatalousyrittäjien aktiivisuutta puukaupan tekoon ja metsäpalveluiden käyttöön. Tutkimme onko metsäpinta-alalla vaikutusta näihin asioihin. Yleensä metsäpinta-alan pienentyessä myös puukauppoja tehdään harvemmin ja metsäpalveluita käytetään vähemmän. Yli 100 hehtaarin metsätilalla puukauppoja on mahdollisuus tehdä vuosittain ja näin myös palveluita käytetään useammin.

Kuviosta 22 näemme, missä suhteessa metsäpinta-ala vaikuttaa puukauppojen tekotiheyteen. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista maatalousyrittäjistä 89 prosenttia tekee puukauppaa kerran kahdessa vuodessa tai useammin, mutta 11 pro-

senttia kertoo tekevnsä puukauppaa vain kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Alle 20 hehtaaria metsää omistavista yrityksistä 14 prosenttia kertoo tekevnsä puukauppaa vähintään kerran kahdessa vuodessa. Kerran viidessä vuodessa puukauppaa tekee kahdeksan prosenttia. Valtaosa, 77 prosenttia tästä metsäpinta-ala ryhmästä kertoo kuitenkin tekevnsä puukauppaa kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Maatalousyrityksistä jotka omistavat 20–50 hehtaaria metsää 16 prosenttia ilmoittaa tekevnsä puukauppaa vähintään kerran kahdessa vuodessa, 50 prosenttia kertoo tekevnsä puukauppaa kerran viidessä vuodessa ja kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin puukauppaa tekee 34 prosenttia. 51–100 Hehtaaria metsää omistavista maatalousyrityksistä 44 prosenttia tekee puukauppaa vähintään kerran kahdessa vuodessa, 52 prosenttia ilmoittaa tekevnsä puukauppaa kerran viidessä vuodessa ja neljä prosenttia tekee puukauppaa kerran kymmenessä vuodessa tai tätäkin harvemmin.

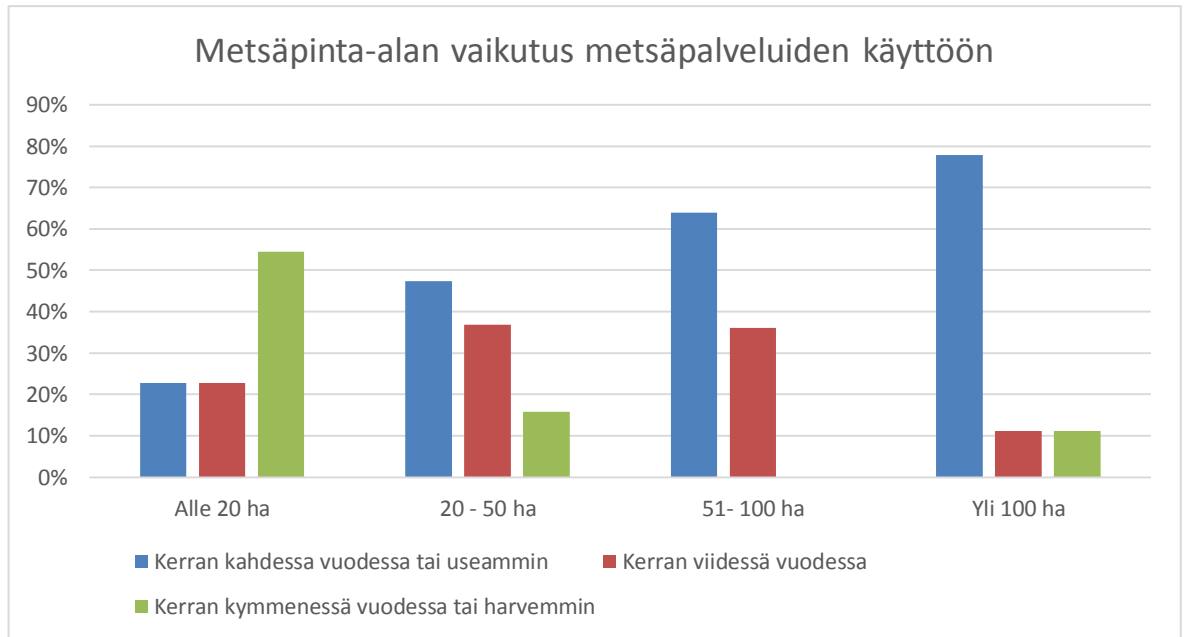
kuvio 22. Metsäpinta-alan vaikutus puukauppojen aikaväliin

Kuviossa 22 esille tuli, että 11 prosenttia yli 100 hehtaaria metsää omistavista vastanneista maatalousyrittäjistä tekee puukauppaa vain kerran kymmenessä vuodes-

sa tai harvemmin. Tämä aiheuttaa meissä hämmästyksiä. Mielenkiintoista olisi selvittää, mistä tämä johtuu, mutta tässä tutkimuksessa siihen ei tullut mahdollisuutta. Saattaa olla, että tällä 11 prosentilla ei ole halukkuutta metsien hakkuisiin, mikä aiheuttaa metsien kunnan heikentymistä ja arvon menetyksiä. Valtaosa suurista metsätiloista kertoi kuitenkin hakkaavansa metsiä usein, ja näin ollen suuri osa on kiinnostunut omien metsien hyvinvoinnista ja metsästä saatavista hakkuutuloista, joilla on mahdollisuutta rahoittaa vaikkapa maatalouden investointeja.

Alle 20 hehtaaria metsää omistavista yrityksistä 14 prosenttia kertoi tekevänsä puukauppaa vähintään kerran kahdessa vuodessa. Metsäpinta-alan puolesta isojen hakkuiden tekeminen näin pienellä pinta-alalla ei kuitenkaan ole mahdollista. Luultavasti nämä puukaupat ovat jokavuotisia pieniä hankinta- tai käteiskauppoja. 20–100 hehtaaria metsää omistavat maatalousyrittäjät tuntuvat olevan kohtuullisen aktiivisia puukaupan teossa, ainakin tällä hetkellä. Tämä saattaa johtua maatalouden kannattavuuden heikentymisestä. Metsästä saatavilla hakkuutuloilla pyritään ehkä rahoittamaan pakollisia kuluja ja investointeja.

Halusimme selvittää tutkimuksessamme metsäpinta-alan vaikutusta metsäpalveluiden käyttöaktiivisuuteen. Kuvioista 23 näemme, että alle 20 hehtaarin metsätilalla selvästi yleisin vastaus (54 %) on käyttää metsäpalveluita kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Loput vastaukset jakautuivat tasaisesti. Metsäpalveluiden käyttö kerran kahdessa vuodessa tai useammin ja metsäpalveluiden käyttö kerran viidessä vuodessa keräsivät molemmat 23 prosenttia vastauksista. 20–50 hehtaaria metsää omistavista maatalousyrittäjistä 47 prosenttia käyttää metsäpalveluita vähintään kerran kahdessa vuodessa, 37 prosenttia käyttää kerran viidessä vuodessa ja 16 prosenttia kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Maatalousyrittäjät, jotka omistavat metsää 51–100 hehtaaria ovat kohtalaisen aktiivisia metsäpalveluiden käyttäjiä. Näistä 64 prosenttia käyttää metsäpalveluita vähintään kerran kahdessa vuodessa ja loput vähintään kerran viidessä vuodessa. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista yrityksistä 78 prosenttia kertoo käyttävänsä metsäpalveluita vähintään kerran kahdessa vuodessa, 11 prosenttia ilmoittaa käyttävän metsäpalveluita kerran viidessä vuodessa sekä saman verran kerran kymmenessä vuodessa tai tätä harvemmin.

kuvio 23. Metsäpinta-alan vaikutus metsäpalveluiden käyttöön

Kuviossa 23 näemme saman ilmiön, joka on nähtävissä yli 100 hehtaaria omistavilla maatalousyrityksillä hakkuissa. 11 Prosenttia näistä yrityksistä käyttää metsäpalveluita vain kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Tämä kertoo siitä, että samat maatalousyritykset jättävät metsänsä hoitamatta ja hakkaamatta. Pidämme tätä asiaa erityisen harmillisena, koska metsänhoidon laiminlyönti tulee näkymään tulevaisuudessa vahvasti näiden maatalousyritysten metsissä. Verrattaessa alle 100 hehtaaria omistavien maatalousyritysten hakkuista saatuja vastauksia ja metsäpalveluiden käytöstä saatuja vastauksia on huomattavissa, että metsäpalveluita käytetään useammin, kuin metsistä otetaan hakkuutuloja. Tässä selittävinä tekijöinä ovat esimerkiksi verotuspalvelut, joita joudutaan käyttämään useammin.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyyn vastanneista metsää omistavista maatalousyrittäjistä valtaosa asui joko Kanta-Kauhavalla tai Alahärmässä. Uskomme, että Kauhavalaisia ja Alahärmäläisiä maatalousyrittäjiä inspiroi vastaamaan se seikka, että me kyselyn laatijat olemme kotoisin näiltä paikkakunnilta. Päätuotantosuuntanaan kasvinviljelyä harjoittavat osoittautuivat innokkaimmiksi vastaajiksi, sillä jopa 79 % oli ilmoittanut tuotantosuunnakseen kasvinviljelyn. Yli kolmasosa vastaajista oli 30–45 vuotiaita maatalousyrittäjiä. Jokaisesta ikäluokasta löytyi kuitenkin myös kiitettävästi vastaajia.

Keskimmääiseksi tilakooksi peltopinta-alan mukaan osoittautui 20–50 peltohehtaarin maatalousyrietykset. Tämän tiedon osalta tutkimuksemme ei päässyt yllättämään. Osasimme odottaa tällaisia lukemia, sillä valtakunnallisestikin Suomen keskimääräinen tilakoko peltohehtaareina on 44 hehtaaria. Vastaajien keskimääräinen tilakoko metsäpinta-alaltaan on 20–50 hehtaaria. Myös metsäpinta-alaltaan vastaajien yritykset jatkavat valtakunnallisen keskiarvon mukaisesti, sillä Suomessa keskimääräinen metsäpinta-ala tilaa kohden on 30 hehtaaria.

Suurin osa Kauhavalaisista maatalousyrittäjistä (65 %) ilmoitti omistavansa ajantasaisen metsäsuunnitelman. Ajantasaisen metsäsuunnitelman omistavista valtaosa (80 %) ilmoitti myös pääsääntöisesti noudattavansa sen hakkuu- ja hoitotoimenpidesuosituksia. Metsään.fi-palvelua ilmoitti käyttävänsä vastaajista reilusti alle puolet. Olimme yllättyneitä palvelun laihasta suosiosta huomioon ottaen sen, että palvelun käyttö on ilmaista. Metsäsuunnitelma on hyvin hyödyllinen työväline metsänhoidossa, joskin melko kallis, mikä saattaa rajoittaa sen suosiota. Metsään.fi-palvelu olisi oivallinen hieman suppeampi vaihtoehto metsäsuunnitelmalle, mikäli metsänomistaja ei koe halua maksaa kyseisestä palvelusta.

Odotetusti kaikkein käytetyin metsäpalvelu oli puukauppa. Yllättävänä pidimme sitä, että toiseksi käytetyimmäksi metsäpalveluksi metsäsuunnitelman rinnalle nousi ojituspalvelun käyttö. Tämä saattaa johtua siitä, että Kauhavalla on suhteessa melko paljon turvepohjaisia metsämaita, joissa ojitus on tarpeellista olla kunnossa puuston hyvinvoinnin kannalta. Kuten arvatakin saattaa käytetyimpien metsäpalveluiden joukosta löytyivät taimikonhoito- ja raivaussahatyöt sekä metsän

uudistamispalvelut. Metsäveropalveluita ilmoitti käyttävänsä vastaajista vain 4 %. Yllätyimme palvelun huonosta suosiosta, koska oletimme isomman osan vastaajista ulkoistaneen verotukselliset asiat maatalousverotuksen ulkoistamisen yhteydessä. Ihmetystä aiheuttivat ristiriitaiset vastaukset metsäsuunnitelman osalta. Vastaajista 65 % oli aikaisemmin ilmoittanut omistavansa ajantasaisen metsäsuunnitelman, mutta vain 45 % ilmoitti käyttävänsä metsäpalveluita metsäsuunnitelman laatimiseen ja ylläpitoon. Uskomme ristiriitaisuuden johtuvat metsätalouden termistön puutteellisesta osaamisesta tai huolimattomuudesta kyselyyn vastaamisen aikana.

Lähes puolet vastanneista maatalousyrittäjistä käyttää metsäpalveluita kohtuullisen usein, eli kerran kahdessa vuodessa tai useammin. Kyselyssä halusimme selvittää, millaisiksi metsäpalveluiden hinnat koetaan maatalousyrittäjien keskuudessa. Lähes puolet vastaajista (46 %) ei osannut ottaa asiaan mitään kantaa. 32 % vastaajista oli tyytyväisiä hintoihin ja 22 % oli sitä mieltä, että hintoja tulisi tarkistaa. Merkittävä osa vastaajista ei osannut ottaa asiaan kantaa, ja uskomme tämän johtuvan mm siitä, että kuluttajat eivät välttämättä usko voivansa vaikuttaa hintatasoon, eivätkä ole aikaisemmin pohtineet asiaa.

Käytetyimmäksi palveluntarjoajaksi nousi Metsänhoitoyhdistys. Kuitenkin metsäteollisuuden yritykset olivat hyvin kilpailukykyisiä Metsänhoitoyhdistyksen rinnalla. Kaksi seuraavaksi suosituinta palveluntarjoajaa olivat UPM Kymmene ja Metsä Group. Merkittävä osa vastaajista (22 %) ilmoitti käyttävänsä yksityisen metsäpalveluyrittäjän palveluita. Meidän näkemyksemme mukaan heillä on vahva markkinaosuus Kauhavan alueella ottaen huomioon sen, että he eivät yleensä tarjoa puukauppapalveluita. Tutkimuksessamme halusimme selvittää, kuinka aktiivisesti palveluntarjoajia kilpailutetaan keskenään. Niin sanottuja kanta-asiakkaita löytyi lähes kolmas osa vastaajista, sillä he eivät kertomansa mukaan koskaan kilpailuta palveluntarjoajia. Vain pieni osa ilmoitti kilpailuttavansa palveluntarjoajat aina erikseen metsäpalveluita ostaessaan. Kartoitimme kyselyssä olisiko uusille metsäpalveluiden tarjoajille markkinarakoa kyseisellä alueella, kuitenkin lähes poikkeuksetta vastaajat olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen tarjontaan.

Vastaajien puukauppa-aktiivisuutta selvittäessämme vastaukset jakautuivat erittäin tasaisesti kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken. Niukasti yleisimmäksi vastauk-

seksi nousi puukaupan tekeminen kerran viidessä vuodessa. Suurin osa vastaajista (65 %) ilmoitti, etteivät hakkutulot vaikuta rästissä olevien metsänhoitotöiden toteuttamiseen. Vastaajista vain pieni osa ilmoitti ostavansa kaikki metsäpalvelut. Vastaajia voisi pitää aktiivisina metsähoitajina, koska melkein puolet ilmoittivat suorittavansa kaikki metsänhoitotyöt, joihin omat taidot ja resurssit riittävät. Maatalousyrittäjien omaan metsänhoitoaktiivisuuteen liittyy varmasti suurena vaikuttavana tekijänä maatalousyhteisön vahva itse tekemisen kulttuuri. On totuttu siihen, että metsätyöt kuuluvat maatalouteen.

Metsätalouden merkitys maataloudelle on ajan saatossa muuttunut merkittävästi. Kyselyssämme halusimme selvittää, mikä metsätalouden merkitys on kauhavalaisille maatalousyrittäjille. Annoimme vastaajille mahdollisuuden valita useamman vaihtoehdon. Metsätalous osoittautuikin hyvin tunteita herättäväksi ja monipuoliseksi asiaksi. Kaikkein suurimman vastausprosentin saavutti tunnearvo, sen jälkeen taloudellinen turva, kolmanneksi tuli metsätalouden kokeminen harrastuksena. Vähiten metsätalous koettiin sijoituskohteena. Maatalousyhteisössä metsätaloudella on erityinen ja tunteellinen merkitys. Kuitenkin meissä maa- ja metsätalosalan opiskelijoissa vastaukset herättivät jonkin verran ihmetystä. Vähiten metsätalous koettiin vastaajien keskuudessa sijoituskohteeksi, vaikka siihen kiinnittyi paljon pääomaa.

Yhtenä vertailun tuloksena nousi esille se, että maatalousyrittäjillä, joilla peltopinta-ala on alle 100 hehtaaria, on selvästi suurimmalla osalla suunnilleen saman verran metsä- ja peltopinta-alaa. Olisi mielenkiintoista tietää lieneekö tämä sattumaa vai onko tilanne valtakunnallisestikin tämä. Maatalousyrittäjillä, joilla on viljelyksessä yli 100 hehtaaria peltopinta-alaa metsäpinta-alat vaihtelevat kaikkein rajummin yrityksiä välillä. Tutkimuksemme tulosten mukaan päätuotantosuunnaltaan kotieläintuotantoa harjoittavat ovat aktiivisempia käyttämään metsäpalveluita kuin kasvintuotantoa harjoittavat. Mahdollisesti tässä on kyse siitä, että kotieläintuotannon ydinprosessiin kuluva aika on suurempi. Tällöin yrittäjän oma aika ei riitä metsätöiden tekemiseen, ja ne päädytään ulkoistamaan herkemmin.

Tutkimuksemme mukaan maatalousyrittäjien metsäpinta-alalla ei ole kovinkaan radikaalia merkitystä siihen, omistetaanko ajantasainen metsäsuunnitelma vai ei. Jokaisessa metsäpinta-ala luokassa yli puolella vastaajista on ajantasainen met-

säsuunnitelma. Pienillä metsätiloilla luonnollisesti on hiukan vähemmän ajantasaisia metsäsuunnitelmia. Kaikista eniten ajantasaisia metsäsuunnitelmia on 51–100 hehtaaria metsää omistavilla maatalousyrittäjillä. Tutkimuksemme yksi suurimmista yllätyksistä oli se, että yli 100 hehtaaria metsää omistavista yrityksistä 33 % ilmoittaa ettei omista metsäsuunnitelmaa. Tutkimuksestamme selviää, että ajantasaisen metsäsuunnitelman omistajat ovat aktiivisempia käyttämään metsäpalveluita. Lisäksi metsäsuunnitelman omistavat tekevät myös puukauppaa ahkerasti ja melko pitkälle voidaan olettaa, että metsäsuunnitelman hakkuusuosituksia noudatetaan.

Kyselyn vastauksista selvisi, että kauhavalaiset maatalousyrittäjät ovat melko aktiivisia hoitamaan itse omia metsiään. Kuten osasimme odottaakin, yli 60-vuotiaat olivat kuitenkin kaikkein aktiivisimpia suorittamaan metsänhoitotöitä itse. Tarkastelimme metsänhoitoaktiivisuutta myös toisesta näkökulmasta. Vertailimme keskenään yritysten metsäpinta-aloja ja metsänhoitoaktiivisuutta. Yritykset, joilla on omistuksessaan metsää yli 100 hehtaaria, yllättivät aktiivisuudellaan. Luultavasti tämä johtuu siitä, että isoilla tiloilla on hyvä konekanta, jolloin esimerkiksi maanmuokkaukset onnistuvat omalla kalustolla ja aktiivisimmilla on jopa oma korjuukalusto.

Yksi tutkimuksen tärkeimmistä asioista oli selvittää, olisiko alueella tarvetta uusille metsäpalveluiden tarjoajalle. Tutkimuksessa selvisi, että tutkimuskohteemme on tällä hetkellä tyytyväinen tarjolla oleviin yrityksiin sekä niiden palveluihin, eikä selvää markkinarakoa ole havaittavissa. Vastauksista selvisi, että osa maatalousyrittäjistä ei ole tyytyväisiä metsäpalveluiden hintatasoon. Pääasiassa hintoihin tyytymättömät ovatkin itse todella aktiivisia metsänhoitotöissä. Kuitenkin viisi prosenttia hintoihin tyytymättömistä vastaajista ilmoittaa ostavansa kaikki palvelut. Tyytymättömyydestään huolimatta he ovat kuitenkin päätyneet syystä tai toisesta käyttämään palveluita. Tyytymättömyydestä huolimatta metsäpalveluita käytetään tulosten perusteella todella usein. Syynä luultavasti se, että omat taidot, aika tai resurssit eivät riitä metsänhoitotöiden tekemiseen ja tämän vuoksi palvelut on ostettava ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Lisäksi kyseessä voi olla yleinen tyytymättömyys nykypäivän hintatasoon.

Tutkimuksemme loppupuolella yli 100 hehtaaria metsää omistavat maatalousyrittäjät pääsivät taas yllättämään vastauksillaan. Näistä yrityksistä 11 % on ilmoittanut käyttävänsä metsäpalveluita vain kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin. Tämä kertoo siitä, että samat maatalousyritykset jättävät metsänsä hoitamatta ja hakkaamatta. Pidämme tätä asiaa erityisen harmillisena, koska metsänhoidon laiminlyönti tulee näkymään tulevaisuudessa vahvasti näiden maatalousyritysten metsissä. Herää myös kysymys siitä, ovatko metsänomistajat tietoisia omien metsiensä arvosta ja sen tuottomahdollisuuksista.

Mielestämme Webropol-kyselymme oli oikein onnistunut (liite 1). Tavoitteenamme oli tehdä kyselystä mahdollisimman selkeä, yksinkertainen ja johdonmukainen. Onnistuimme tavoitteissamme hyvin. Onnistuimme purkamaan hankalatkin asiat niin yksinkertaisiksi, että väärinymmärryksiä ei meidän nähdäksemme päässyt syntymään. Saimme suunnitteluvaiheessa hyviä neuvoja kyselyn rakentamiseen ja saimme toteutettua siitä johdonmukaisesti etenevän. Osasimme karsia kyselyyn oikeat kysymykset, joiden avulla saimme irti kaiken tarpeellisen tiedon tutkimukseemme. Kertaakaan ei ole tullut ajatusta, että jotain tärkeää olisi jäänyt kysymättä. Kysymyksiä ei esitetty liikaa vaan juuri sopivasti, jolloin vastaajan mielenkiinto pysyi yllä loppuun saakka.

Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä sekä kyselyyn, että saamiimme vastauksiin. Oman tietämyksemme perusteella ajattelimme kyselyn olleen helppo ja vaatimustason metsänhoidon tietämyksessä perustaso. Saimme kuitenkin myöhemmin palautetta, että joidenkin vastaajien mielestä kysymykset olivat vaativia ja aiheuttivat päänvaivaa. Uskomme kuitenkin että vain harvalla on ollut ongelmia kyselyä täyttäessään, sillä vastauksista huomasimme, että omista metsätalouden asioista oltiin perillä ja kyselyyn vastaaminen oli tapahtunut realistisesti ja toteuttanut samaa kaavaa alusta loppuun, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Tietenkin on ymmärrettävää, että näinkin laajaan tutkimusjoukkoon mahtuu hyvin eritasoisia metsätalouden tuntijoita.

Päällimmäisenä ajatuksena on, että tutkimuksen teko oli kaiken kaikkiaan melkoinen urakka ja sen äärellä tuli vietettyä useampi tunti. Siitä tosiasiaa ei kuitenkaan pääse mihinkään, kuinka mielenkiintoinen tämä prosessi oli vaihtuvine työvaiheineen. Kyselytutkimuksen tekemisestä meillä oli jo aiempaakin kokemusta,

mutta ei kuitenkaan tällaisessa mittakaavassa. Olemme tyytyväisiä aikaansaannokseemme ja työpanokseemme, jonka olemme siihen sijoittaneet. Pääsimme asettamiimme tavoitteisiin ja ratkaisimme niin sanotut tutkimusongelmat. Teimme monia mielenkiintoisia huomioita Kauhavan maatalousyrittäjien metsänhoidosta. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää niukka vastaajamäärä. Alun alkaenkin meillä oli kuitenkin tiedossa, että kyselytutkimuksen vastausprosenttia on haasteellista saada nousemaan kovinkaan korkeaksi.

Täysin vastaavanlaisia tutkimuksia ei aiemmin ole tehty. Erilaisia metsäpalveluihin liittyviä tutkimuksia on kuitenkin tehty useita aikaisemminkin. Aikaisemmin tehdyt tutkimukset ovat liittyneet metsäpalvelukokemuksiin, metsäpalveluyrittäjäksi ryhtymiseen sekä metsäpalveluyrityksen mahdollisuuksiin tietyllä alueella. Ainuttakaan aikaisempaa tutkimusta ei kuitenkaan löytynyt, joka olisi kohdistettu maatalousyrittäjiin. Kohderyhmänä aikaisemmissa tutkimuksissa ovat olleet metsäpalveluyrittäjät sekä metsänomistajat. Katsoimme myös ulkomaalaisia tutkimuksia, mutta emme löytäneet sellaisia tutkimuksia, jotka olisivat olleet vastaavanlaisia. Tätä tutkimusta voidaan pitää ainutkertaisena tutkimuksen kohderyhmän vuoksi.

Mielestämme onnistuimme tässä työssä yhdistämään kaksi eri koulutusalaan sula-
vasti yhteen. Työskentely oli mielekästä ja molemmille osapuolille erittäin opetta-
vaista. Työn aluksi kohtasimme jonkin verran epäileviä odotuksia siitä, miten sai-
simme työstä muokattua sellaisen, että se sopisi meidän kummankin osaa-
misalaan ja miten työn eteneminen sujuisi käytännössä. Osoitimme kuitenkin kaik-
ki nämä epäilykset aiheettomiksi ja onnistuimme mielestämme erinomaisesti. Työ
eteni mutkattomasti ja voisimme suositella tällaista yhteistyötä tulevaisuudessa
varmasti muillekin.

LÄHTEET

- Harstela, P. 2004. Kustannustehokas metsänhoito. Keuruu: Gravita.
- Hynynen, J., Hökkä, H., Niemistö, P. & Valkonen, S. 1997. Kannattava puuntuotanto. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Hänninen, H., Karppinen, H. & Leppänen, J. 17.2.2012. Metsänomistajat ikääntyvät ja eläköityvät. [Verkkajulkaisu]. Metla. [Viitattu 16.11.2015]. Saatavana: <http://www.metla.fi/uutiskirje/metsatalous-ja-yhteiskunta/2012-01/uutinen-1.htm>
- Jutila, K. T. 1936. Maa- ja metsätalouden välisistä vuorosuhteista Suomen kansantaloudessa. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 14.2.2016]. Saatavana: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/14087>
- Knuutila, M. & Vatanen, E. 2008. Maatalouden ja metsätalouden arvonlisäysvaikutukset maakunnissa. [Verkkajulkaisu]. MTT. [Viitattu 18.2.2016]. Saatavana: <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/474268>
- Koivumäki, J. 2007. Metsäkoulu. Hämeenlinna: Metsäkustannus.
- Koskenniemi, T. 2003. Metsäkirjani: Metsänomistajan opas. Porvoo: Wsoy.
- Kärkkäinen, M. 2006. Kärkkäisen tehokas metsätalous: Valikoima kolumneja. Hämeenlinna: Metsäkustannus.
- Maaseutupalvelut. [Verkkajulkaisu]. Kauhavan Kaupunki. [Viitattu 14.2.2016]. Saatavana: http://www.kauhava.fi/palvelut/tyo_ja_elinkeinot/maaseutupalvelut
- Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne. 2016. [Verkkajulkaisu]. Luonnonvarakeskus. [Viitattu 8.3.2016]. Saatavana: <http://stat.luke.fi/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne>
- Metsäpalvelut: Palveluyrittäjyys suomalaisessa metsätaloudessa. [Verkkajulkaisu]. Metla. [Viitattu 14.2.2016]. Saatavana: <http://www.metla.fi/metinfo/metsanhoitopalvelut/metsapalvelut.htm>
- Metsäpalveluiden kysyntä kasvaa. 2014. [Verkkajulkaisu]. Maaseudun tulevaisuus. [Viitattu 14.2.2016]. Saatavana: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mets%C3%A4/mets%C3%A4palveluiden-kysynt%C3%A4-kasvaa-1.72031>
- Metsäpalveluyrittäjyys nostaa metsäalan kasvuun. 2015. [Verkkajulkaisu]. Metsään. [Viitattu 14.2.2016]. Saatavana: <http://metsaan-lehti.fi/fi/artikkeli/metsapalveluyrittajyys-nostaa-metsaalan-kasvuun>

- Metsäsertifiointi ei vaadi MHY:n jäsenyyttä. 2015. [Verkkojulkaisu]. Stora Enso Metsä. [Viitattu 4.3.2016] Saatavana: <http://www.storaensometsa.fi/sertifiointi-ei-vaadi-mhyn-jasenyitta/>
- Metsäverotus esite. 2013. Otso Metsäpalvelut.
- Metsään.fi. 2016. [Verkkojulkaisu]. Metsäkeskus. [Viitattu 11.2.2016]. Saatavana: <http://www.metsakeskus.fi/metsaanfi>
- Metsäsuunnitelma. 2016. [Verkkojulkaisu]. Metsänhoitoyhdistys. [Viitattu 7.2.2016]. Saatavana: <http://www.mhy.fi/muut-palvelut/metsasuunnitelma>
- Miksi metsiä sertifioidaan. 2016. [Verkkojulkaisu]. Pefc Suomi. [Viitattu 5.3.2016]. Saatavana: <http://www.pefc.fi/pages/fi/metsien-sertifiointi/miksi-metsiae-sertifioidaan.php>
- Nieminen, P & Nojonen, P. 2007. Metsäkoulu: Metsäsuunnitelma. Hämeenlinna: Metsäkustannus.
- Pukkala, T. 2007. Metsäsuunnittelun menetelmät: Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino.
- Rieppo, K. 2010. Kasvun eväät metsä- ja puualan pienyrityksille: Metsä- ja puualan pienyritykset. TTS:n julkaisuja 406. Vaasa: TTS.
- Salminen, O., Valkonen, S. & Varmola, M. Kannattava puuntuotanto. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Tila-arvio. 2016. [Verkkojulkaisu]. Metsänhoitoyhdistys. [Viitattu 5.3.2016]. Saatavana: <http://www.mhy.fi/muut-palvelut/tila-arvio>
- Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. 2016. [Verkkojulkaisu]. Tilastokeskus. [Viitattu 8.3.2016]. Saatavana: <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>
- UPM Metsäveropalvelu. 2016. [Verkkojulkaisu]. Metsämaailma. [Viitattu 5.3.2016]. Saatavana: <https://www.metsamaailma.fi/fi/SalesAndServices/Sivut/metsaveroilmoituksen-tayttopalvelu.aspx>
- Valkonen, S. 2007. Metsäkoulu. Hämeenlinna: Metsäkustannus.
- Äijälä, O., Koistinen, A., Sved, J., Vanhatalo, K. & Väisänen, P. 2014. Metsänhoidon suositukset. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio: Metsäkustannus.
- Ärölä, E. 2008. Tapion taskukirja: Metsäsuunnittelu. Hämeenlinna: Metsäkustannus.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

LIITE 1**Kysely Kauhavan maatalousyrittäjien metsäpalveluiden käytöstä**

1. Missä maatalousyrittäksenne sijaitsee? *

- Alahärmässä
- Kauhavalla
- Korttesjärvellä
- Ylihärmässä

2. Yrittäksenne päätuotantosuunta? *

- Kasvintuotanto
- Kotieläintuotanto

3. Yrittäksenne peltopinta-ala? (omat+vuokra) *

- Alle 20 ha
- 20 - 50 ha
- 51 - 100 ha
- Yli 100 ha

4. Yrittäksenne metsäpinta-ala? *

- Alle 20 ha
- 20 - 50 ha
- 51 - 100 ha
- Yli 100 ha

5. Yrittäjän/yrittäjien ikä? (voitte valita useamman vaihtoehdon) *

- Alle 30
- 30 - 45
- 46 - 60

Yli 60

6. Onko metsäsuunnitelmanne ajantasainen? (Mikäli vastaatte Ei, voitte siirtyä kysymykseen kahdeksan) *

Kyllä

Ei

7. Noudatatteko pääsääntöisesti metsäsuunnitelman hakkuu- ja hoitotoimenpidesuunnitelmia?

Kyllä

Ei

8. Käytättekö Metsään.fi palvelua? *

Kyllä

Ei

9. Millaisia metsäpalveluita käytätte? (voitte valita useamman vaihtoehdon) *

Taimikonhoito ja raivaussahatyöt

Metsän uudistaminen

Puukauppa

Metsänlannoitus

Maanmuokkaus

Ojitus

Metsäteiden rakennus ja perusparannus

Metsäsuunnitelma

Tila-arviot

Metsätilakaupat

Sukupolvenvaihdosasiat

Metsäveropalvelu

Sertifointipalvelu

Kulotus

Kemerahakemukset

Erikoismetsurityöt (Esim. pihapuiden kaadot)

Muita, mitä?

10. Kuinka usein keskimäärin käytätte metsäpalveluita? *

- Kerran kahdessa vuodessa tai useammin
- Kerran viidessä vuodessa
- Kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin

11. Koetteko metsäpalveluiden hintojen olevan kohdillaan? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

12. Minkä palveluntarjoajan metsäpalveluita käytätte? (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Metsänhoitoyhdistys
- UPM
- Metsä Group
- Stora Enso
- EPM Metsä
- Keitele Group
- Junnikkala
- Yksityinen palveluntarjoaja

13. Kilpailutatteko palveluntarjoajia keskenään? *

- Joka kerta
- Joskus
- Ei koskaan

14. Koetteko metsäpalveluiden tarjoajia olevan riittävästi? (Mikäli tarjonnassa ilmenee mielestänne puutteita, kirjoittakaa vapaasanakenttään millaisia palveluita toivoisitte ole-

van paremmin tarjolla)

Kyllä

Ei

15. Kuinka usein teette puukauppaa? *

Kerran kahdessa vuodessa tai useammin

Kerran viidessä vuodessa

Kerran kymmenessä vuodessa tai harvemmin

16. Vaikuttavatko hakkuutulot rästissä olevien hoitotoimenpiteiden toteuttamiseen?

Kyllä

Ei

17. Kuinka aktiivinen itse olette metsänhoitotöissä?

Hoidan itse kaikki metsänhoitotyöt, joihin omat resurssit riittävät (esim. taimikonhoito tai istutus)

Teen satunnaisesti metsänhoitotöitä itse

Ostan kaikki palvelut

18. Mikä on metsätalouden merkitys teille? (Voitte valita useamman vaihtoehdon) *

Harrastus

Sijoituskohde

Taloudellinen turva

Tunnearvo

19. Vapaa sana: (Ei pakollinen)

150 merkkiä jäljellä

20. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömänä, mikäli haluat olla mukana arvonnassa, täytä yhteystietosi. Ilmoitamme voittajalle henkilökohtaisesti.

Etunimi _____

Sukunimi _____

Matkapuhelin _____

Sähköposti _____